

### **13-1- 22. ÇALIŞMA DÖNEMİNDE YASA, YÖNETMELİK VB DÜZENLEMELERE YÖNELİK ÇALIŞMALAR VE ODA GÖRÜŞLERİ**

Bu çalışma döneminde Jeoloji ve Jeoloji Mühendisliği ile ilgili konularda Kamu Kurumlarca yürütülen yasa, yönetmelik, teknik şartname vb düzenleme çalışmaları ile kurum idari işlem ve uygulamalarının yakından izlenmesine ve kamu yarar temelinde mesleki hak ve yetkilerimizin geliştirilmesi amacıyla ürettiğimiz görüşlerin hayata geçmesi için her platformda çaba harcanmıştır

Bu kapsamda yürütülen çalışmaların sonucunda üretilen Oda Görüşleri, konuya yönelik oluşturulan Oda Komisyonlarının çalışmaları ile geliştirilmiştir.

### **AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ BAŞKANLIĞININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI” HAKKINDA TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI GÖRÜŞÜ**

#### **Afet Hizmetlerinin Yeniden Yapılandırılması**

Ülkemiz giderek ağırlaşan bir kriz ile karşı karşıyadır. İçinde bulunduğu krizi aşmak için uluslararası aktörlerin<sup>1</sup> dayatmaları doğrultusunda toplumsal yaşamın her alanının yeniden yapılandırılmasını öngören bir “reform” süreci yaşanmaktadır. Söz konusu yeniden yapılanma sürecinden en büyük yarayı da küresel değişime ayak uyduramadığı gerekçesiyle, yaşanan krizin baş sorumlusu ilan edilen devlet almaktadır. Personel rejiminden yargı ve denetim mekanizmalarına, siyasal kurumlardan bürokrasiye ve yerel yönetimlere, neredeyse bütün devlet kurumlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin tasarılar ve tartışmalar gündemi işgal ediyor. Bu, kamunun yeniden yapılandırılması operasyonuna afet hizmetleri de dahil edilmiş bulunmaktadır. Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Sivil Savunma Genel Müdürlüğü gibi üç genel müdürlük yerine Başbakanlığa bağlı Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı kurularak afet hizmetlerinde devletin rolü, “sosyal devlet” ilkesinden “düzenleyici devlete” doğru götürülmek istenmektedir.

Kurumların, yeniden yapılandırılmasıyla getirildikleri konum ve işlevlerinin ne olacağını anlamak için ülkenin içinde bulunduğu yapısal krize yanıt oluşturacağı ileri sürülen neo-liberal politikaları anlamak gerekir.

Reform paketi, temelde neo-liberalizmin ünlü “sanayi sonrası toplum” (bilgi toplumu) kuramı ile IMF ve Dünya Bankası’nın son yıllarda geliştirdiği “düzenleyici devlet” anlayışının bir bileşimi ile savunulmaktadır. Bu çerçevede, kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasına ilişkin reform paketi asıl olarak “sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş” ve “küreselleşme” süreçlerine uyum için gerekli görülmektedir.

Neo-liberal yaklaşım, devletin temelde, ağır bir “yönetilemezlik krizi” içinde bulunduğu, merkeziyetçi yönetim anlayışının doğal sonucu “hantal devlet yapısı” hizmetlerin verimli bir biçimde yerine getirilmesine engel olduğu, bu durum hem hizmetlerin niteliğini düşürdüğü hem de daha yüksek maliyetlerle üretilmesine neden olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun sonunda devlet mali krize girmekte, sorunlar iyice ağırlaşmaktadır. Neo-liberal yaklaşım, “devletin kaynak dağıtan bir kurum olması”nın devleti mali krize sokan en önemli etmen olduğunu öne sürmektedir.

Bu yaklaşım, “devletin kaynak dağıtan bir kurum olmaktan çıkarılması gereğini” öne sürerken, çözüm yolunu da “özelleştirme” ve “devletin küçültülmesi” olarak göstermektedir. Bu adımlar hayata geçirildiğinde, “piyasa” mekanizmasının, kaynakları daha etkin kullanacağı düşünülmektedir.

Neo-liberal programının bir diğer önemli ayağı da “yerelleşme”dir. Yerelleşmenin, hizmetlerin yerinde görülmesini sağlayacağı, hantallığa yol açtığı varsayılan merkeziyetçi yönetim anlayışından kurtulacağı ileri sürülmektedir. Devletin merkeziyetçi yapısına son verildiğinde, küreselleşme sürecine uyumlu, dinamik, rekabetçi bir toplum hedefine ulaşmanın önündeki en önemli engelin de aşılmış olacağı düşünülmektedir. Uygulamaya konulan bu yönetsel reformlar, yerel yönetimlerin içinde bulunduğu sorunların aşılmasını sağlamaya çalışmanın çok ötesinde, bir toplum dönüşümü hedeflemektedir.

Günümüz taşra yönetim yapısının en önemli özelliği ağırlıklı rolün merkezi yönetimin uzantısı niteliğindeki kurumlara verilmiş olması, yerel yönetimlerin ise daha ikincil roller üstlenmesidir. Sosyal nitelikteki pek çok kamu hizmeti, merkezi yönetimin taşra teşkilatı eliyle örgütlenmiştir İkinci olarak, daha çok altyapı hizmetlerini yerine getirmek üzere örgütlenmiş “hizmet yerinden” yönetim kuruluşları (bölgesel kuruluşlar)dır.

Neo-liberal politikaların uygulandığı 1980 sonrası dönemde görülen temel eğilim, kurumların örgütsel yapısında çok köklü değişikliklere gitmeden, içten içe dönüşüme uğratarak işlevsizleştirme girişimidir. Bütçe paylarının gerilemesine bağlı olarak kurumların işlevlerini yerine getiremez duruma düşmeleri, hizmetlerin yerine getirilmesinde özel sektörden yararlanma uygulamasının artışı (ihalecilik) ve özelleştirme gibi eğilimler baskınlık kazanmaktadır. Günümüzde gündeme getirilen reform paketi ise, bu kurumları çok daha kapsamlı bir dönüşüme uğratmayı hedeflemektedir.

Reform paketinde, valilik hiyerarşisi altında örgütlenen temel kamu hizmetleri ve sosyal hizmetlerin önemli bölümünün, birçok bakanlığın taşra teşkilatı kaldırılması hedeflediğinden, il özel idarelerine ya da belediyelere devredilmesi öngörülmektedir. KİT'lerle örgütlenen devletin üretken sektörlerdeki hizmetleri özelleştirilerek tasfiye edilmektedir. Valilik hiyerarşisi altındaki devlet işlevlerini sınırlandırarak, ülkenin altyapı hizmetlerini merkezi yönetimin elinden alan ve devletin ekonomiye doğrudan müdahale organlarını ortadan kaldıran bu durum, sosyal devlet anlayışından vazgeçmeyi, yerine “düzenleyici devlet” anlayışını yerleştirmeyi hedeflemektedir.

Piyasa mekanizmasına dayanan düzenleyici devlet yaratmanın ilk şartı, sosyal devletin mal ve hizmet üreten, dağıtan, yöneten tüm kurum ve mekanizmalarını tasfiye etmek; devletin bu tür kurumlaşmaya gitmesini yasaklamaktır. Bu tercihin somut uygulamalarından biri, devlet örgütlenmesinde ‘bakanlık’ sisteminden ‘üst kurullar’ sistemine geçilmesidir. Böylelikle devletin borç ödeme kapasitesinin artırılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu dönüşümler gerçekte yerel yönetimlerin ve “yerel halkın” sorunlarının çözülmesini sağlamayacağı gibi merkezi yönetimin desteğinden de yoksun kalmasına yol açacaktır.

Afet hizmetlerinin yeniden yapılandırılmasına bakacak olursak; bugüne kadar sosyal devlet anlayışıyla 7269 sayılı yasa çerçevesinde, merkezi yönetimin uzantısı niteliğindeki kurumlarla, daha çok yara sarmaya yönelik olarak yapılan afet hizmetleri yeterli bulunmazken, düzenleyici devlet

anlayışıyla şekillenen yerel yönetimler eliyle yürütülmesi öngörülen Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı altında afetlerin yeniden yapılanmasını düzenleyen tasarıyla afet hizmetlerinin daha iyi verileceğini düşünmek mümkün görünmemektedir.

Ülkemiz, sahip olduğu jeolojik, topografik ve meteorolojik koşulları nedeniyle büyük can ve mal kayıplarına yol açan doğal afet olayları ile sıkça karşılaşmaktadır. Türkiye, yüzölçümünün % 93'ü, nüfusunun % 98'i deprem tehlikesiyle karşı karşıya olan bir ülkedir. Kentsel ve kırsal yerleşim alanları aynı zamanda heyelan, su baskını, kaya düşmesi vb.. tehlikelerin yarattığı zararlarla mücadele etmek zorunda da kalmaktadır.

1950-2007 yılları arasında yaşanan afet olaylarından etkilenen konutları baz alan Afet İşleri genel Müdürlüğünce hazırlanan istatistiksel çalışma, ülkemizin afet gerçekliğini çarpıcı şekilde ortaya koymaktadır.

**Doğal Afet Türü Etkili Nakil Sayısı Yüzde(%)**

Deprem	106.838	42
Heyelan	63.969	25
Sel	26.081	10
Kaya düşmesi	20.836	8
Çığ	4.112	2
Diğer afetler	8.200	3
Çoklu afetler	<u>21.825</u>	<u>9</u>
<b>TOPLAM</b>	<b>251.861</b>	<b>100</b>

Sağlıklı sonuçlar veren istatistik çalışmalarına ulaşma konusunda sıkıntılar yaşanmakla birlikte, afetler nedeniyle her yıl Gayri Safi Milli Hasılanın %1-3'ü oranında bir kaybın (1999 Depremlerinin yarattığı kayıp 15-20 Milyar dolar civarındadır.) yaşandığı tahmin edilmektedir. Bu oran afetlerin neden olduğu doğrudan zararları ifade etmektedir. Afetlerin hesaplamalara yansıtılmayan çevresel sonuçlarını, iş gücü ve üretim kayıplarını vb. içeren dolaylı zararlarını da göz önüne aldığımızda ülkeye verdiği zararların daha da büyük olduğu görülecektir.

Doğal afetlerle bu derece iç içe olunmasına karşın zarar azaltma çalışmalarındaki yetersizliklerimiz sonucu 5 büyüklüğünde depremler bile ülkemizde can ve mal kaybına yol açar hale gelmiştir. Bu sonucu yaratan çok sayıda ekonomik, sosyal, kültürel, teknik vb. faktör sayılabilir. Ancak bu faktörlerin en önemlisi, toplumsal her olguyu doğrudan etkileyen ve olgular arasındaki neden-sonuç ilişkisinde hep ön planda yer alan, ülkemizdeki dışa bağımlı çarpık kapitalist gelişme süreci ve buna dayalı olarak gelişen toplumsal ilişkilerdir. Çarpıklığın eğitim, sağlık, sosyal güvenlik alanlarda yaşadığımız izlerinin aynısını afet konusunda da yaşıyoruz. Düşük standartlarda sağlıksız ve yasadışı bir yapılaşma, ranta dayalı kentleşme gibi faktörler afet zararlarının doğrudan belirleyicileridir.

## Ülkemizdeki Mevcut Afet Yönetimi ve Sorunları

7269 sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun”, 15.05.1959 tarihinde kabul edilmesinden bugüne kadar geçen sürede afet hizmetlerine yönelik genel ve temel bir yasa olarak işlev görmüş, ulusal afet sistemimiz bu yasaya dayalı şekillenmiştir.

1999 Depremleri sonrasında kamuoyunda afetlere karşı yükselen duyarlılıklar, uygulamada ortaya çıkan sorunlar nedeniyle afet hizmetleri ve 7269 sayılı yasayla ilgili olarak önemli tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalarda en çok vurgulanan konu; mevcut sistemin çoğunlukla afet sırasındaki ve sonrasındaki döneme ait çalışmalarla sınırlı kalması (yara sarma), afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası dönemlerde yerine getirilmesi gereken işlevlerin bütünlüklü bir planlamasının gerçekleştirilememesi olgusu olmuştur.

7269 sayılı yasaya dayalı olarak yürütülen hizmetlerde egemen yön, afet olduktan sonra, arama-kurtarma, acil yardım, geçici iskan, yeni yerleşim yeri seçimi ve kalıcı konut inşa faaliyetlerine yönelik işlemlerin planlanmasıdır. Kısaca “yara sarma” ülkemizde temel afet stratejisi olarak uygulanmaktadır. Yasanın sadece olmuş değil olabilecek (muhtemel) afet tehlikelerini de kapsamı, afet tehlikelerinin araştırılmasını, önlemler alınmasını da öngörmüş olması, işlevlerinin salt yara sarma ile de sınırlı olmadığını göstermektedir. Ancak içerikte bununla ilgili yeterli vurgunun yapılmaması, uygulamada “yara sarma” işlevinin öne çıkmasına neden olmuştur.

7269 sayılı yasadaki zarar azaltma çalışmaları 15. madde ile sınırlıdır. 15. madde “afet dolayısıyla zarar gören şehir ve kasabalarda imar planının mevcut olması durumunda planın kısmen veya tamamen değiştirilmesine, imar planının mevcut olmaması halinde de planın yaptırılması”nı gerektirmektedir. İmar mevzuatı ile hiçbir bağ kurmayan 7269 sayılı yasadaki 15. madde dışında zarar azaltma çalışmaları tanımlanmamıştır.

Anılan yasadaki afet sonrası hizmetler temel olarak yasanın 14. ve 16. maddelerinde tanımlanmıştır. İlgili maddelerde; “Afete Maruz Bölgenin” ilanı, kalıcı konutların yer seçimi, bununla ilgili harita, planlama, kamulaştırma vb. hizmetleri ile kalıcı konutların inşası, acil yardım dönemi boyunca yapılan yardımlar ve geçici iskan (prefabrik konutların yapımı, kira yardımı vb.) hizmetleri yer almaktadır.

Yasada yeniden inşa çalışmalarıyla ilgili düzenlemeler yer almakla birlikte bütçeden ayrılan kaynağın yetersiz olması uygulamada bu hizmetleri aksatmaktadır. Bu durum zaten mevzuatta da yeteri kadar yer almayan afet zarar azaltıcı çalışmaların yapılmasına da engel olmaktadır.

7269 sayılı yasa kapsamında teknolojik afetlere yönelik düzenlemeler bulunmamaktadır. Kanunun 1. maddesinde afet “deprem yangın, su baskını, heyelan, kaya düşmesi, çığ, tasman (Bakanlar Kurulu kararı ile eklenmiştir)ve benzeri” olaylar olarak tanımlanmıştır.

7269 sayılı yasanın 4. maddesi gereğince hazırlanan afet planları il-ilçe düzeyi ile sınırlandırılmış, lokal ölçekli afet olaylarına yanıt verebilecek kapasitede ve geçici (afet dönemlerinde toplanan,

sonrasında dağılan) örgütlenmeler üzerinden kurgulanmıştır. Dünyadaki diğer örneklerinde de görüldüğü gibi, planlamada afetin öncelikli olarak meydana geldiği noktadan karşılanmaya çalışılması doğaldır. Ancak yerel olanaklar, her koşulda planlamanın tek dayanağı olarak kalmamalı, gerektiğinde önce bölgesel sonra merkezi/ulusal dinamikler devreye girebilmelidir.

Ulusal afet yönetim sistemindeki en temel konulardan biri de sahip olduğumuz parçalı yapının yarattığı sorunlardır. 7269 sayılı yasaya dayalı afet mevzuatımızda afetlerden sorumlu kuruluş Afet İşleri Genel Müdürlüğü görülse de çok sayıda (Kızılay, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi, Proje Uygulama Birimi-PUB, Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, vb.) kurumun afet olaylarına müdahil olduğu görülmektedir. Bu şekilde ortaya çıkan parçalı yapıda da kaçınılmaz olarak koordinasyon sorunları yaşanmaktadır.

Dünyadaki örnekler bakılacak olursa, afete yönelik araştırma, planlama, müdahale ve yaşamı tekrar normale döndürme konularında görev, yetki ve sorumlulukların ulusal merkezi bir kurumun çatısı altında toplandığı, bu birime koordinasyon ve uygulamacılığın bir arada verildiği görülmektedir. Örneğin Japonya'da yapılan yeni düzenlemelerle afet işleri Bakanlık seviyesinde bir örgütlenmeye dönüştürülmüştür. 2004 yılında yapılan Deprem Şurası'nda (300'den fazla uzman, kamu yöneticisi, STÖ temsilcisi katıldı) alınan karar gereğince en azından bir Afet Müsteşarlığının kurulması ve bu yeni yapılanmaya araştırma-geliştirme, uygulama ve koordinasyon görevlerinin verilmesi bir gerekliliktir.

### Yeni Yasa Tasarısı Hakkında Değerlendirmemiz

Başbakanlık tarafından hazırlanan "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı" taslağının yukarıda eksiklikleri belirtilen afet yönetiminin ihtiyacını karşılamaktan uzak, sorunları çözmek yerine yeni sorunları da beraberinde getiren belirsizlikler içeren bir tasarı niteliğinde olduğu gözlenmektedir.

Afet tehlikeleri açısından hassas bir coğrafyada bulunan ülkemizde, yerleşim alanlarında afet tehlikelerinin önlenmesi ve/veya afet risklerinin ve zararlarının azaltılmasında en akılcı ve etkin yöntemin, **kriz yönetiminden önce risk yönetimine** öncelik veren, hazırlık, planlama ve zarar azaltmaya dönük araçların geliştirilmesini ön plana çıkaran bir anlayışla afet yönetiminin şekillendirilmesi gerekirken, söz konusu taslak adından da anlaşıldığı gibi "acil durum" yani kriz yönetimini, bir başka deyişle afet sonrasında yapılacak iş ve işlemleri önceleyen bir anlayışla hazırlandığı gözlenmektedir. Afet öncesi zarar azaltma stratejisi kapsamında gerçekleştirilecek mühendislik hizmetlerinin tanımlanmadığı ve kurumsal yapılanmada yerini almadığı görülmektedir.

Bu yasa tasarısının kriz yönetimine ağırlık veren ve büyük bir olasılıkla ABD'deki FEMA (Federal Acil Durum Yönetimi Ajansı) örneğinden hareket eden yapısı açıkça görülmektedir. Ancak ABD'de afet zararlarını azaltmaya yönelik olan politikaların temelini oluşturan NEHRP programının içine baktığımızda stratejik bir plan içinde FEMA, NSF (Ulusal Bilim Fonu), NISF (Ulusal Standartlar ve Teknoloji Enstitüsü) ile birlikte çok güçlü bir USGS (Amerikan Jeolojik Araştırmalar Kurumu)'nun bir elin parmakları gibi birlikte iş gördükleri anlaşılacaktır. Türkiye'de ise sadece zayıf bir FEMA örneği yaratarak sorunu çözeceğini sanmak bir masayı tek bacağıyla ayakta tutmaya benzemektedir.

Ülkemizde afet yönetiminin temel sorunlarından birisi de koordinasyon sorunudur. Odamız bu sorunun aşılması için merkezi bir çatı altında afet yönetimi ile ilgili tüm birimlerin bir arada uyum içinde organize olabileceği Afet Müsteşarlığının kurulmasını önermişti. Söz konusu taslakta afet yönetiminin tek çatı altında yeniden yapılandırılması ilk bakışta olumlu bir gelişme olarak görülse de, önerilen organizasyon şemasının ülkenin afet potansiyeli dikkate alındığında yetersiz kalacağı açıktır. Mevcut genel müdürlüklerin eleman, deneyim ve bilgi birikiminin geliştirilerek bir arada koordineli çalışması yerine, bu kurumların lağvedilerek 180-200 elemanlı “çekirdek” bir kadrodan oluşan bir kurumla afet hizmetlerini gerçekleştirmek mümkün görünmemektedir. Bu taslakta genel müdürlüklerin görev ve sorumlulukları daire başkanlığı düzeyine indirilirken ana hizmet birimleri olarak kamu yönetimi sistemi içinde pek görülmeyen sürekliliği ve sorumlulukları tanımlanmamış “çalışma grupları” kurularak hizmet satın almaya yönelik bir düzenlemenin önü açılmaktadır. Bu yolla afet hizmeti gören temel kurumlarda 50 yılı aşkın bir sürede oluşmuş bilgi birikimi, deneyim, teknolojik altyapı sıfırlanmaktadır.

Ülkemizde meydana gelen afet olaylarının niteliğine bakıldığında birkaç ili kapsayan bölgesel afetlerde yerel birimlerin yetersiz kaldığı görülmüş ve güçlü, donanımlı bir merkezi yönetime gereksinim duyulmuştur. Afet hizmetiyle görevli komite ve hizmet gruplarındaki personelin illerinde meydana gelebilecek büyük felaketlerde kendilerinin de birer afetzede olabileceği, araç gereçlerinin kullanılamaz hale gelebileceği göz önüne alınmadığından afet hizmetlerinin yerine getirilmesinde aksamalar yaşanması ciddi bir risk olarak karşımızdadır. Özellikle 1999 depremleri göstermiştir ki, ülkemizin karşı karşıya olduğu felaket niteliğindeki tehlikeler karşısında bölgesel planlamaya ve örgütlenmeye ihtiyaç vardır. Diğer yandan afet olaylarına müdahale ekiplerinin bu konuda uzmanlaşmış kadrolardan oluşması ve gönüllü ekiplerle desteklenmesi bir zorunluluktur. Önerilen yeni teşkilat yapısına göre illerde istihdam edilecek sınırlı sayıdaki personelle afet hizmetlerinin yerine getirilmesi olanaksızdır.

Taslağın önemli bir eksikliği de araştırma-geliştirme (AR-GE) boyutudur. Ülkemizin jeolojik, jeomorfolojik yapısı ve meteorolojik özellikleri değişik afet türlerinin yaygın olarak yaşanmasına neden olmaktadır. Bu afetleri araştıran, afet zararlarının önlenmesi için alınabilecek mühendislik önlemlerini ortaya koyan bilimsel araştırmaların yapıldığı bir birimin oluşturulması konusunda, ilke düzeyinde bile bir vurgu bulunmamaktadır.

Afetlerle mücadelenin temel araçlarından biri de ekonomik kaynaklardır. Ulusal bütçesinin %1-3’ü arasında afet zararıyla karşılaşan ülkemizin, afetlere karşı direnebilmesi ve ilerideki risklere karşı kalkınmasını güvence altına alabilmesi için, her yıl ulusal bütçenin en az %3’ünü zarar azaltma harcamalarına ayırması gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için güçlü bir “afet fonu”nun oluşturulmasının önemi ve gerekliliği tartışılmaz bir gerçektir. Ancak, taslakta bu temel konunun göz ardı edildiği gözlenmektedir.

Çağdaş Afet yönetim sisteminin en önemli evrelerinden biri olan “yeniden inşa” evresi taslakta devre dışı bırakılmıştır. Afet bölgesinde zarar gören alt ve üst yapının yeniden inşasına ve onarımına yönelik çalışmalar ile afetzedelerin kalıcı konut ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik afet sonrası dönem hizmetlerini kapsayan çalışmaların taslakta yer almaması aynı zamanda sosyal devlet anlayışından uzaklaşmanın bir göstergesidir.

Taslakta gözlenen temel eksikliklerden biri de anayasal ve yasal kuruluşlar olan meslek odalarına hiç değinilmemesidir. Taslağın bazı maddelerinde sivil toplum kuruluşlarına atıfta bulunulurken, kuruluş yasası gereği afet yönetim sisteminin ve ilgili kurulların kilit bir bileşeni olması gereken TMMOB ve bağlı ilgili meslek Odalarının adının dahi yasada yer almaması kabul edilemez bir durumdur.

1999 Depremleri sonrasında kamuoyunda afetlere karşı yükselen duyarlılıklar, uygulamada ortaya çıkan sorunlar vb. nedenlerle afet hizmetleri üzerine önemli tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalarda en çok vurgulanan konu; mevcut sistemin çoğunlukla afet sırasındaki ve sonrasında döneme ait çalışmalarla sınırlı kalması (yara sarma), afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası dönemlerde yerine getirilmesi gereken işlevlerin bütünlüklü bir planlamasının gerçekleştirilememesi olgusu olmuştur. Afet yönetim sistemi, kurumsal yapılanma ve mevzuatı ile bir bütün halinde işleyen bir sistemdir. Yürürlükteki 7269 sayılı afet yasası, imar yasası ve yapılaşma ile ilgili yasalarda gerekli değişiklikler yapılmadan kurumsal yapılanmaya gidilmesinin sonuç veremeyeceği ortadadır.

Ülkemiz coğrafyasının tamamına yakını doğal afet tehlikesi ile karşı karşıyadır. Günümüze kadar bu coğrafyada olmuş afetler incelendiğinde, afetlerin çoğunun jeolojik ve topografik koşullardan kaynaklandığı gözlenmektedir. Afetlerden en az etkilenmenin yolu da jeolojik ve jeoteknik çalışmaları içeren jeoloji disiplininin yararlanmaktan geçmektedir. Nitekim jeoloji disiplini ve jeoloji mühendisi bugüne kadar afet yönetiminin hep merkezinde yer almıştır. Afet İşleri Genel Müdürlüğü çatısı altında jeoloji mühendisleri, gerek zarar azaltma çalışmaları kapsamında, imar planına esas jeolojik ve jeoteknik etütlerin yapılmasında, muhtemel afetlerin önlenmesi için yapılan etütlerde, gerekse yeniden inşa aşamasında kalıcı konutların yer seçiminde büyük rol oynamışlardır.

Ülkemiz doğal afetler açısından bir laboratuvar gibidir. Yıllardır doğudan-batıya, güneyden-kuzeye her yerde afet etüdü ve hizmeti yapan jeoloji mühendisleri zaman içerisinde bilgi ve teknik donanımını sağlamış ve konusunda uzmanlaşmıştır.

Halihazırda afet hizmetlerinin yürütülmesinde önemli bir işleve sahip olan jeoloji mühendisliğinin taslakta yer almaması, geniş bir bilgi birikimi ve deneyime sahip olan çalışan meslektaşlarımız ve kamu yararı açısından kabul edilemez bir durumdur.

Yeni düzenlemelerle kamusal bir hizmet olmasına rağmen imar ve afet hizmetleri ticarileştirilmektedir. Afet ve imar gibi ekonomik, teknik, sosyal, psikolojik boyutların iç içe geçtiği alanlar, uluslararası aktörlerce şekil ve içerik açısından denetlenen, sigortacılık piyasalarının ve özel işletmelerin kontrolüne terk edilmektedir. Halk “yurttaş” olmaktan çıkarılıp “müşteri” konumuna, afet ve imar hizmetleri satılır hale getirilmek istenmektedir.

1999 depremlerinden sonra Dünya Bankası uzmanlarınca dayatılan DASK (Doğal Afet Sigorta Kurumu) ve Yapı Denetimi şirketleri düzenlemesi bunun ilk uygulamaları olmuştur. Artık yurttaşlar sigorta yaptırdıkları (belediye sınırları içinde) durumda oradan alacakları parayla yaralarını sarabileceklerdir. Yapılarını ise kar etmek üzere kurulmuş olan özel denetim kuruluşlarına denetlettireceklerdir.

### **TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak ulusal bir afet politikası için önerilerimiz aşağıda sunulmuştur...**

1999 Depremlerinin yıkıcı sonuçları ile bir kez daha anlaşılmıştır ki, ülkemizin afet güvenliğini yükseltmek, yurttaşları ileride meydana gelecek afetlerin zararlarından korumak; siyasal, toplumsal ve Anayasal bir sorumluluktur.

Zarar azaltma, hazırlık ve planlama, müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa aşamalarını birbirini bütünlükte bir tarzda kurgulayan bir afet yönetim sistemi etrafında bütünlük ve afet zararlarıyla toplumsal olarak mücadele etmek zorundayız. Yaşadığımız çevrenin jeolojik gerçekliği bunu gerektirmektedir.

Bugün artık tartışmasız kabul gören anlayış afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası hizmetleriyle bütünlüklü bir stratejinin oluşturulmasıdır. Afet hizmetlerinde, (1)zarar azaltma, (2)hazırlık, (3) müdahale, (4)iyileştirme ve (5)yeniden inşa olarak ayrılan beş ana aşamalı bütünlüklü çalışmanın esasları ortaya konulmalıdır.

**ZARAR AZALTMA:** Jeolojik, meteorolojik vb. afet tehlikelerinin araştırılması, bölgesel ve yerel ölçekte tehlike değerlendirmeleri (makro ve mikro bölgeleme) ve haritaların üretilmesi, zarar azaltıcı mühendislik önlemlerinin geliştirilmesi, erken uyarı, izleme ve ikaz sistemlerinin oluşturulması, arazi kullanım planlamasına ve imar planlarına afet verilerinin entegrasyonu, yapılaşma standartlarının oluşturulması, afet ve imar mevzuatlarının bütünlüğünün sağlanması, afet zararlarını azaltma konusunda uluslararası ve ulusal bilgi ve deneyimin paylaşılması çalışmalarıdır.

**HAZIRLIK:** Ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte afet planlarının oluşturulması, haberleşme, tahliye vb. görev alacak personelin eğitimi, lojistik planlama ve stokların belirlenmesi, başta yerel yönetimler olmak üzere kurum yöneticilerinin afet hizmetleri ve afet olayları üzerine eğitimi, yerel gazeteler, televizyonlar, konferanslar vb. yoluyla halkın eğitimi gibi afet öncesi dönem hizmetlerinin parçası olan çalışmalarıdır. Afet planlarının aksayan yönlerinin belirlenebilmesi ve bilgi ve deneyim alışverişini arttıracak koşulların sağlanması açısından yerel ve ulusal tatbikatlarla bu kapsam çalışmalar daha da zenginleştirilebilir.

**MÜDAHALE:** Afetin en az zararla atlatılabilmesi için olay sonrasında ilk etapta gerçekleştirilmesi gereken arama ve kurtarma, ilk yardım, tedavi, yiyecek, su, ilaç temini ve dağıtımı, genel olarak ihtiyaçların ve kaynakların uyumunu sağlamaya yönelik çalışmalarıdır.

**İYİLEŞTİRME:** Eğitim, sağlık, psikolojik destek, ulaşım, haberleşme alanlardaki çalışmalar ile ekonomiyi canlandıracak, hayatın normal akışına dönüşünü sağlamaya yönelik tedbirlerin alınmasıdır.

**YENİDEN İNŞA:** Afet bölgesinde zarar gören alt ve üst yapının yeniden inşasına ve onarımına yönelik çalışmalarıdır. Afetzedelerin kalıcı konut ihtiyaçlarının karşılanmasına, karayolu, enerji nakil hatları, kanalizasyon ve içme suyu hatlarının inşasına vb. yönelik çalışmalarıdır.



Ülkemizde mevcut Afet Yönetim Sisteminin odaklandığı afet sonrası dönem için geçerli müdahale ve iyileştirme aşamalarından ziyade hazırlık planlama ve zarar azaltmaya dönük araçların geliştirilmesi, bir başka deyişle kriz yönetimi yerine risk yönetimini ön planda tutan bir anlayışın geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun için; başta Afet, İmar ve Yapılaşma ile ilgili yasaların revizyonu ve aralarında birliğin sağlanması gereklidir.

Afet Yönetim Sistemindeki parçalı yapılanmada kaynaklanan olumsuzluklar, merkezi planlama anlayışı temelinde yeniden ele alınmalı; kurumlar arasında sinerji yaratılmalıdır.

Afet Yönetiminde kurumsal dağınıklığı ortadan kaldırmak için Başbakanlığa bağlı “Afet Müsteşarlığı” kurulması yararlı olacaktır.

Dünyada zarar azaltma süreçlerinin ilk adımı olarak görülen ve afete duyarlı planlamayı sağlamada önemli bir araç olan Afet Tehlike ve Risk (Deprem Tehlike Haritaları, Heyelan Duyarlılık ve Risk Haritaları, Çığ Düşmesi Risk Haritaları, Su Baskını Haritaları vb.) Haritalarının hazırlanmasına yönelik ivedi olarak çalışmalar başlatılmalıdır.

Ülkemizdeki Merkezi ve Yerel yönetimler açısından yerleşim (mevcut) ve gelişim (yeni) alanların jeolojik sınırlama ve avantajlarını ortaya koyan, kentsel politika ve projelerin ekonomik ve çevresel boyutlarını birinci dereceden etkileyen jeolojik yapı, hidrojeolojik koşullar, yapı malzemeleri, jeomorfoloji, zeminlerin fiziksel ve mekanik özellikleri, deprem gibi jeolojik tehlike potansiyeli vb. jeolojik ve jeoteknik verilere dayalı yerleşime uygunluk ve arazi kullanım haritalarının hazırlanması öncelikli bir görevdir. Her tür ve ölçekteki planlama öncesi İmar Planına Esas Jeolojik-Jeoteknik Etütlerin yaptırılması konusu, ülkemizin afet yönetim sisteminde öncelik vermek zorunda olduğu zarar azaltma stratejisinin önemli bir parçası olmalıdır.

Afet zararlarının azaltılması sürecinin önemli bir aktörü yerel yönetimlerdir. Deprem riski yüksek alanlardaki Belediyelerden ve Valiliklerden başlamak üzere yerel yönetimlerin teknik alt yapısını ve personel durumunu güçlendirmek, başta jeoloji mühendisi olmak üzere teknik personel istihdamını artırıcı önlemler almak, afetlere karşı hizmet içi eğitim çalışmalarını organize edilmelidir.

Eğitime yatırım yapılmadıkça afetlerle baş edecek afet kültürüne sahip bir toplumdan söz edilemez. Japonya örneğinde olduğu gibi belirlenmiş bir günde ve her yıl tekrarlanan, tüm yurttaşların katılacağı, ulusal ölçekte bir afet tatbikatı yapılmalıdır. Alışlageldik gösteri amaçlı etkinliklerden vazgeçilmelidir. Halkın sorunları sahiplenmesine ön ayak olacak, güvenilir olduğu kadar inandırıcı olan ve olumsuz düşünceleri olumluya ve eyleme dönüştüren eğitim programlarının oluşturulması gerekmektedir.

Deprem Şurası raporlarında da vurgulandığı gibi orta öğretimde jeoloji derslerinin okutulması talebi hayata geçirilmelidir. Jeoloji derslerinin önemli bir işlevinin de, bir doğa olayının bilinçsizlik, sosyal ve ekonomik politikadaki yetersizlikler sonucu afete dönüştüğünü, afetin bir kader olmadığını öğretmek olacağı unutulmamalıdır.

Yapılan araştırmalar dünyada afetlerden etkilenen insan sayısının her yıl %6 arttığını, afetlerden etkilenen insanların %90'ının az gelişmiş ülkelerde yaşadığını göstermektedir. Görünen odur

ki kaynaklarının eşitsiz dağılımı ve kapitalist politikalar az gelişmiş ülkeleri ve yoksulları afetlere karşı daha savunmasız bir hale getirmiştir. Ülkelerin ve ülkemizin afetlerden zarar görmesinin asıl nedeni sosyo-ekonomik koşulları ve mevcut siyasal ilişkilerdir. Afet güvenliğinin sağlanması diğer tüm toplumsal olgular gibi siyasal bir etkinlik alanıdır. Ülkemizde, Afeti sadece yasal, kurumsal veya teknik bir sorun olarak gören ve bu noktalarda çözmeye çalışan anlayışlar hala değişmemiştir. Afet olgusunun sosyal, kültürel ve psikolojik boyutları göz ardı edilmeye devam edilmektedir.

Türkiye'nin deprem/doğal afet zararlarının giderilmesi amacıyla ortaya çıkan mali kaynak gereksinmelerini karşılamada bugüne kadar başvurmuş olduğu yol; bütçeden kaynak aktarma, iç borçlanma, vergiler ve uluslararası kuruluşlardan kredi ve yardım almak şeklinde olmuştur. Ancak bu yöntemler yerine önceden bir fon yaratabilmesinin ve fon kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılmasının; bu kapsamda uygulanan ekonomik program çerçevesinde tasfiye edilen "Afet Fonu"nun yeniden oluşturulmasının daha yararlı olacağı inancındayız.

Başta siyasi iktidarlar olmak üzere, toplumun tüm kesimleri ve kurumları olarak, yaşamsal öneme sahip afete hazırlık konusunda kendini her zaman sorgulamak ve halkın harekete geçemediği bir afet yönetimini uygulamanın mümkün olmadığı gerçeğini kavramak zorundayız.

Bu önerilerimizin, Başbakanlık tarafından hazırlanan "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" taslağında şekillendirilmek istenen "Afet Yönetim Sisteminde" karşılanabilmesi olası görünmemektedir. Bu kapsamda taslağın yeniden ilgili birimler tarafından ele alınıp, ülkemizin afet gerçeğine uygun hale getirilmesi bir zorunluluktur.

## **MADENCİLİK FAALİYETLERİ İLE BOZULAN ARAZİLERİN DOĞAYA YENİDEN KAZANDIRILMASI YÖNETMELİĞİ TASLAĞI ÜZERİNE JEOLojİ MÜHENDİSLERİ ODASININ GÖRÜŞLERİ**

### **GENEL DEĞERLENDİRME**

Bilindiği gibi çevre, tüm toplumu ilgilendiren dolayısıyla çok taraflı ve çok disiplinli bir olgudur. Sanayinin gelişmesi, nüfus artışı vb faktörler sonucu yaşanan çevre tahribatları günümüzde çevreye olan duyarlılığı arttırmış, yaşam çevresinin korunması hedefini her türlü insan girişiminin odak noktası haline getirmiş ve çevre hakkı temel bir insan hakkına dönüşmüştür. Çevre faktörünün göz ardı edildiği herhangi bir insan girişimi olamayacağı gibi madencilik faaliyetlerinin de sürdürülmesi mümkün değildir.

Günümüzde yaşanan çevre problemlerinin ana kaynağını mevcut doğal dengenin insan eliyle bozulması teşkil eder. Yerkabuğundaki mineral yataklarının işletilmesiyle, yani madencilik faaliyetleriyle de kaçınılmaz bir şekilde doğal denge bozulmaları yaygınlaşmaktadır.

Madencilik faaliyetlerinin yapıldığı alanlarda çalışmalar bittikten sonra topoğrafya, jeolojik yapı, rölyef, su rejimi, iklim ve peyzaj tamamen değişmekte; Asbest gibi madenlere yönelik işletmelerde geriye bırakılan atıklar çevre sağlığı sorunları gibi kalıcı çevresel etkilere neden olmaktadır.

Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin yeniden düzenleme ve iyileştirme çalışmalarından azami verimin alınabilmesi için bu çalışmaların esas itibariyle işletmeye başlamadan önce planlanması ve madencilik faaliyetleri ile paralel yürütülmesi gereklidir.

İster yer üstünde sıyırma veya açık işletmelerde isterse yer altı işletmeleri sonrasında bozulan ekolojik ortamın geri döndürülmesi için haritalama ile başlayan jeolojik-hidrojeolojik, klimatolojik ve biyolojik temelde araştırmalar sürdürülmektedir. Yerkabuğundaki her girişim gibi madencilik sonrası bozulan arazinin yeniden düzenlenmesi ve kazanılmasında, jeolojik süreçlerin ön plana çıktığı açıktır.

### TASLAK YÖNETMELİĞE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

14 Aralık 2007 gün ve 26730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "**Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği**" madencilik faaliyetleri sonrasında ekolojik dengenin bozulmasına yol açan etkilerin azaltılmasında sürecin çok boyutluluğunu gözeten, jeolojik tehlike ve riskleri dikkate alan bir yaklaşımla kurgulanmış olmasına karşın "Taslak Yönetmeliğin" bu noktadan bazı sapmaları ve geri adımları içerdiği gözlenmektedir.

Özellikle Taslak Yönetmelik'te jeolojik risk kavramı çıkartılarak yerine "mücbir sebep" tanımına yer verilmesi çevresel etki sürecinde önemli bir geri adımı göstermektedir. Hukukta "mücbir sebep", *bir sorumluluğun yerine getirilmesini kısmen veya tamamen, geçici veya daimi surette engelleyen, bu niteliği dolayısıyla sorumluluğu kaldıran veya yerine getirilmesini ve vadesini geciktiren veya sorumluluğun niteliğini değiştiren kişinin önceden beklemediği ve tahmin edemeyeceği, beklese ve tahmin etse bile engelleyemeyeceği dıştan gelen olağanüstü nitelikte bir olay, olgu veya durumdur*. Yönetmelikte "jeolojik risk" kavramı içinde ele alınan ve madencilik sonrası çevresel bir etki faktörü olan deprem, heyelan, kaya düşmesi vb olayların "Taslak"ta işletmeci açısından "sorumluluğu kaldıran" bir olaya dönüştürülmesi çevresel güvenliğinin göz ardı edilmesi ve bu tür risklerin kabullenilmesi anlamını taşımaktadır.

Diğer yandan, Yönetmelikte yer verilmiş olan ve **bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması sürecinin en önemli araçlarından jeolojik-jeoteknik araştırmalar**, "Taslak"ta daraltılarak adeta içi boşaltılmıştır.

Taslakta ön plana çıkartılan "Duraylılık sorunu", bilimsel olarak, jeolojik-jeoteknik araştırmalar kapsamında yapılan şev stabilite analizleri çerçevesinde çözümleneceği kabul edilirken, taslakta bu çalışmalara yer verilmemesi kabul edilemez bir durumdur.

Madencilik faaliyetleri sonucunda oluşturulan kazı şevleri veya yapılan kazıdan çıkan malzemenin bir yere depolanması suretiyle oluşturulacak şevlerde, aşağıdaki çalışmalar yapılmadan sağlıklı ve güvenli "**Doğaya Yeniden Kazandırma Planı**" yapılması mümkün değildir. Bu çerçevede jeolojik-jeoteknik etütler kapsamında,

Kaya şevlerinde:

- Kaya kütlelerinin jeolojik ve jeoteknik özelliklerinin belirlenmesi
- Olası kaymayı denetleyen süreksizliğin/süreksizliklerin belirlenmesi
- Bu süreksizliklerin dayanım parametrelerinin saptanması
- Olası kayma modelinin/modellerinin kinematik yöntemlerle belirlenmesi (düzlemsel, kama vb)
- Kinematik yöntemle kayma olasılığı belirlenmişse o kayma modeline göre duraylılık analizlerinin yapılması

Toprak Şevlerde:

- Kazı yapılacak alanda yer alan jeolojik birimlerin yanal ve düşey dağılımlarının belirlenmesi
- Çalışma alanındaki fay, tabakalanma vb. süreksizliklerin varlığının araştırılması
- Çalışma alanında yeraltısuyunun olup/olmadığının saptanması
- Sahada yapılacak jeolojik çalışmalar sırasında kaymaya neden olabilecek jeolojik birimlerin hangileri olabileceğinin yorumlanması ve örselenmiş/örselenmemiş örnek alınması
- Mevcut jeolojik birimlerin tane boyu, geçirgenlik vb. özelliklerinin belirlenmesi
- Bütün jeolojik birimlerin, su içeriği, birim hacim ağırlığı ve dayanım parametrelerinin (doruk ve artık dayanım parametrelerinin) laboratuvar\* deneylerinin gerçekleştirilmesi
- Arazide daha önce oluşmuş heyelan/heyelanlar varsa, bu heyelan/heyelanlar üzerinde yapılacak jeolojik-jeoteknik çalışmalar sonucunda, duraysızlığın modelinin ve duraysızlığın oluşması sırasında etkin olan dayanım parametrelerinin (doruk veya artık) belirlenmesi
- Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda oluşturulan jeolojik kesitler üzerinde en kritik kayma modeline göre şev duraylılık analizlerinin yapılması ve oluşturulacak şev geometrilerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Ayrıca, taslak yönetmeliğin Madde 8 ç bendinde “Zeminin kendi kendini tutabilme kabiliyeti olan sahalarda mücavir alan sınırları içinde veya dışında yamaç ve şev duyarlılığı sağlamaya yönelik ilave işlemin yapılmasına gerek olmayan sahalarda güvenlikle ilgili önlemler alınarak saha terk edilir” denmektedir. Zeminin kendi kendine tutabilme kabiliyetinde olduğuna kim/kimler tarafından karar verilecektir. Jeolojik-jeoteknik etütler kapsamında belirlenmesi gereken bir konunun keyfiyete bırakılması kabul edilemez bir durumdur.

Sonuç olarak, jeolojik tehlike ve riskleri, stabilite sorunlarına karşı alınacak mühendislik önlemlerini ortaya koyan ve “**Doğaya Yeniden Kazandırma Planı**”na altlık oluşturacak nitelikteki jeolojik-jeoteknik etütlerin Taslak Yönetmelikte açık tanımlanmasının yapılmasını ve bu konuda bir rapor formatının (EK-3) hazırlanması gerekmektedir. **Not : “Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği Taslağı” üzerine Odamızın ilgili komisyonunda değerlendirilmiş ve geliştirilen öneriler aşağıdaki orijinal Tasarı metninin üzerine; ilave edilmesi yönündekiler gri dolgulu, bold ve altı çizili olarak, çıkartılması yönündekiler ise gri dolgulu ve üstü çizili (abc) olarak işlenmiş olarak ekte verilmektedir.**

## MADENCİLİK FAALİYETLERİ İLE BOZULAN ARAZİLERİN DOĞAYA YENİDEN KAZANDIRILMASI YÖNETMELİĞİ TASLAĞI

### BİRİNCİ BÖLÜM

#### Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

##### Amaç

**MADDE 1 – (1)** Bu Yönetmeliğin amacı, orman sayılan alanlar dışındaki madencilik faaliyetleri, malzeme ve toprak temini için arazide yapılan kazılar, dökümler ve doğaya bırakılan atıklarla bozulan doğal yapının, çevre ile uyumlu hale getirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlenmektir.

##### Kapsam

**MADDE 2 – (1)** Bu Yönetmelik, orman sayılan alanlar dışındaki madencilik faaliyetleri ile bozulan alanlar ile maden atıklarının çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin **ve jeolojik risklerin** en aza indirilmesi, malzeme ve toprak temini için arazide yapılan kazılar, dökümler ve doğaya bırakılan atıklarla bozulan doğal yapının çevre ile uyumlu hale getirilmesi çalışmalarını ile ilgili idari, hukuki ve teknik esasları kapsar.

##### Dayanak

**MADDE 3 – (1)** Bu Yönetmelik, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun Ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

##### Tanımlar

**MADDE 4 – (1)** Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Arazinin yeniden düzenlenmesi: Faaliyetler sonucu oluşan boşlukların zemin stabilizasyonunun sağlanması ve faaliyet sonrası kullanım için hazırlanmasını,
- b) Bakanlık: Çevre ve Orman Bakanlığını,
- c) Basamak/kademe: Yüksek eğimli alanlarda yüzey güvenliği ve ulaşım kolaylığını sağlamak amacı ile kazı yapılarak oluşturulan düzenli yatay ve düşey yüzeyleri,
- ç) Çevresel etki değerlendirmesi: Gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin **ve jeolojik risklerin** önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları,
- d) Çevre ile uyumlu hale getirilmesi: Madencilik faaliyetleri esnasında veya sonucunda topografyası değişen alanların, çevre emniyetinin sağlanarak projesine uygun olarak ıslah edilmesi, çevre ile uyumlu hale getirilmesi işlemini,

e) Döküm: Kazı sonucu araziden çıkan her türlü katı atık malzemenin projesine uygun olarak araziye bırakılmasını,

f) Doğaya yeniden kazandırma Planı: Madencilik faaliyetleri esnasında veya sonucunda topografyası değişen alanların, çevre emniyetinin sağlanarak projesine uygun olarak ıslah edilmesi, çevre ile uyumlu hale getirilmesi işleminin tümünü içeren çalışmaları,

g) Duraylılık: Bir malzeme kütlelerinin veya bir yapının maruz kaldığı gerilimin kalkmasıyla, dönüşümsüz önemli bir deformasyona veya harekete maruz kalmaksızın, uygulanan gerilime uzun süre dayanabilmesi koşulunu,

ğ) Erozyon: Bozulmuş, ufalanmış olan yerkabuğu malzemelerinin su ve rüzgârın etkisiyle bir yerden başka yere taşınmasını,

h) Faaliyet alanı: Faaliyete bağlı olarak kazı, döküm veya depolama amacı ile kullanılması izne bağlanmış ve üzerinde çevre ile uyumlu hale getirilme çalışması yapılacak alanı,

ı) İşletme: Madencilik, kazı, döküm ve düzenleme çalışmalarının yapıldığı iş yerini,

i) İşletmeci: İşletme çalışmalarını mal sahibi ya da yüklenici olarak yürüten, ruhsat ya da izin veren idari merciye karşı sorumlu olan ve yapılacak düzenleme çalışmalarını yapmakla yükümlü gerçek ya da tüzel kişiyi,

j) İzleme: İşletme faaliyetleri ile bozulan arazilerin çevre ile uyumlu hale getirilmesi sırasında, atık barajlarının, atık harmanlarının, su, toprak ve hava kalitesinin, arazideki erozyon, sedimentasyon ve duraylılığın ve bitkilerin gelişiminin niteliksel ve niceliksel olarak izlenmesi, periyodik aralıklarla denetlenmesi ve yapılan işlerin tutanaklarla belirlenmesini,

k) Kapatma: İşletme sahasının çevre ile uyumlu hale getirilerek sürekli olarak terk edilmesini

l) Kazı: Projelerin gerçekleştirilmesi sırasında arazide yapılan ve doğal malzemenin yer değiştirilmesi ile sonuçlanan çalışmaların tümünü,

m) Maden: Yer kabuğunda ve su kaynaklarında tabii olarak bulunan, ekonomik ve ticarî değeri olan petrol, doğal gaz, jeotermal ve su kaynakları dışında kalan her türlü maddeyi,

n) Madencilik ve diğer kazı faaliyetleri: Maden ocağı kazı faaliyetleri, patlatma, kazı, kırma, kuru veya sulu eleme ve öğütme gibi fiziksel işlemler veya bu işlemlere ilaveten kimyasal işlemler kullanılarak yapılan cevher hazırlama ve zenginleştirme uygulamaları sonrasında, toprak ve kayalar içindeki ekonomik değerli malzemeleri elde etmek amacıyla yapılan çalışmalar ve büyük mühendislik yapıları kurmak için yapılan kazı faaliyetlerini,

~~o) Mücbir sebep: Sel, yangın, deprem, grizu patlaması, çökme, heyelan ve benzeri haller,~~

**o) Jeolojik risk: İşletme faaliyetleri sonucu zeminde meydana gelen heyelan, kaya düşmesi, yamaç sellenmesi, çığ düşmesi, tıbbi jeolojik olaylarının oluşturacağı zararları,**

ö) Ocak: Belirli bir projeye göre yer üstü veya yeraltı maden üretiminin yapıldığı yeri,

p) Tasman: Madencilik faaliyetleri sebebiyle yeraltında oluşan boşluklardan dolayı, üst formasyonların oturması sonucu yeryüzünde meydana gelen çöküntüleri,

r) Üst toprak: Yüzeydeki veya yüzeye yakın olan verimli toprak tabakasını,

**s) Jeolojik Tehlike: İşletme faaliyetleri sonucu zeminde ve/veya kazı malzemesi içinde gelişme potansiyeli taşıyan heyelan, kaya düşmesi, yamaç sellenmesi, cığ düşmesi olay veya olayları.**

**s) Kaya Zemin (rock):Jeolojik süreçler sonucu oluşmuş kayaları,**

**t) Kazı Malzemesi: Kazı çalışması sonucu ortaya çıkan ve yeri değiştirilerek başka bir alanda biriktirilen değişik tane boyundaki malzeme,**

**u) Toprak Zemin ( Soil ): Jeolojik birimlerin fiziksel ve kimyasal etkenlerle ayrışması sonucu oluşan organik madde, su ve hava içeren çimentolanmamış katı haldeki çakıl, kum, silt, kil boyutlarındaki malzeme.**

**ü) Zemin (Ground): Kaya ve/veya kayalardan ayrışma süreçleri sonucu oluşan çimento- lanmamış veya dolgu haldeki yapay malzeme.**

ifade eder.

## **Genel Hükümler**

### **Çevre ile uyumlu hale getirme çalışması yükümlülüğü**

**MADDE 5 – (1)** Bu Yönetmelik kapsamına giren faaliyetlerde, işletmeci tarafından çalışmalara başlanmadan önce, bozulan doğal yapının yeniden düzenlenmesi, doğal dengenin kurulması, alanın yeniden insanların ya da diğer canlıların güvenle yararlanabileceği hale getirmesi genel ilkesini sağlayacak biçimde çevre ile uyum çalışması yapılır.

(2) Madencilik faaliyetleri sonucu bozulan alanların çevre ile uyumlu hale getirme çalışması, söz konusu madencilik faaliyetine ilişkin ÇED sürecinde bir bütün olarak değerlendirilir ve sonuçlandırılır.

(3) Bir faaliyet sırasında çevre ile uyumlu hale getirme çalışması yapılacak alanın kullanım öncesi dönemde çorak, verimsiz ve benzeri olumsuz nitelikler taşıyor olması, alanın çevre ile uyumlu hale getirme amacı ile yapılan çalışmalarını ve uygulamasını olumsuz yönlendirici bir gerekçe olarak gösterilemez.

(4) ÇED yönetmeliği kapsamında kalan madencilik faaliyetleri ile ilgili olarak;

ÇED yönetmeliğinin EK-1 nde kalan faaliyetler için kullanılacak format oluşturulurken bu yönetmeliğin EK-1 nde yer alan formattaki bilgiler dikkate alınır.

(b) ÇED yönetmeliğinin EK-2 nde yer alan faaliyetler için yapılacak etki değerlendirmesi çalışmalarında bu yönetmeliğin EK-2 nde yer alan bilgiler esas alınır.

(5) Havza madenciliği şeklinde yapılan madencilik faaliyetlerinde, örtü ve dekapaj malzemesinin uygun bir şekilde toplanması şartıyla, havza bütününde rezerv bittikten sonra çevre ile uyumlu hale getirme çalışması yapılır.

(6) Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmaları işletme, kazı veya döküm çalışmaları ile birlikte eş zamanlı başlatılır, faaliyet süresince devam eder ve faaliyet alanının kapatılmasından sonra arazi terk edilir.

(7) İşletmeci tarafından faaliyet alanının tümünün işletme faaliyeti tamamlandıktan sonraki iki yıl içinde, faaliyet sonrası kullanıma uygun hale getirilmesi esastır.

İşletmeci tarafından Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmalarının tamamen bitirildiği 2 yıla ilaveten 3 yıllık izleme süresi sonunda, Çevre ile uyumlu hale getirme çalışması kapsamında belirlenen hususların sağlanıp sağlanmadığı ilgili il çevre ve orman müdürlüğünce tespit edilir. Söz konusu hususların sağlandığı tespit edilmiş ise işletmecinin saha ile ilgili sorumluluğu son bulur.

### **İstisnalar**

**MADDE 6-** (1) Çevre ile uyumlu hale getirilecek alanın bir bölümünün ormanlık alan ve bir bölümünün orman sayılmayan alan olması halinde tüm saha için 22.03.2007 tarih ve 26470 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Orman Sayılan Alanlarda Verilecek İzinler Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanacak olup, Orman Genel Müdürlüğünün onayladığı rehabilitasyon projelerinin onaylı bir örneğinin İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne verilir.

(2) Faaliyet alanı özel Kanunlar çerçevesinde korunan mera, tarım vb. gibi alanlarda ise ilgili Bakanlık ile işletmeci arasında çevre ile uyumlu hale getirme çalışmasına ilişkin yapılan protokol sözleşme çevre ile uyumlu hale getirme çalışması olarak kabul edilecektir ve bu sözleşmenin bir örneğinin İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne sunulması gerekmektedir.

(3) Arama ruhsatı olan sahalarda yapılacak arama faaliyetleri sonucu açılan yarma, galeri ve çukurlar için bu Yönetmeliğin eki olan Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmasının hazırlanmasına gerek yoktur. Ancak arama ruhsatı olan sahalarda arama süresi bitiminde işletmeye geçilmeyecek ise sahanın eski durumuna uygun hale getirileceğine dair işletmeciden yazılı taahhüdün alınması ve taahhüde uygun olarak arazinin ruhsat sahibi tarafından düzenlenmesi sağlanacaktır.

(4) Baraj ve gölet projelerinde rezervuar altında kalacak alanlar için çevre ile uyumlu hale getirme çalışması yapılmayacaktır.

(5) ÇED Yönetmeliği kapsamı dışında olan faaliyetler için bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz. Bu tür faaliyetler için 03/02/2005 tarih ve 25716 sayılı Maden Kanunu Uygulama Yönetmeliği hükümleri uygulanacak olup, Maden İşleri Genel Müdürlüğünce uygun bulunan Çevre İle Uyum Planının onaylı bir örneğinin il çevre ve orman müdürlüğüne sunulması halinde bu yönetmelik hükümlerini yerine getirmiş sayılır.

### **Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmasının aşamaları**

**MADDE 7 –** (1) Çevre ile Uyumlu Hale Getirme çalışmaları aşağıdaki aşamalardan meydana gelir;



- Faaliyetten etkilenecek alanın belirlenmesi ve bu alan içindeki çevresel özelliklerin açıklanması,
- Faaliyet devam ederken ve sonrasında yapılacak olan çalışmaların açıklanması,
- İşletme faaliyete kapandıktan sonra olabilecek ve süren etkiler ile bu etkilere karşı alınacak önlemlerin açıklanması,
- Çevre ile Uyumlu hale getirme çalışması çerçevesinde yapılacak çalışmalar için uygulama takviminin hazırlanması,

### **Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmalarına ilişkin esaslar**

**MADDE 8 – (1)** Madencilik ve diğer kazı faaliyetleri sonucunda bozulan alanların doğaya yeniden kazandırılması amacı ile yapılacak çalışmalara ilişkin esaslar:

a) Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmaları için hazırlanan veya bu amaçla seçilen projenin uygulanması sonucunda ortaya çıkacak yapının veya oluşan yeni alanın kullanımında, yerel **jeolojik** ve çevre koşullarına uyum sağlanır ve tüm canlılar için **jeolojik risklere karşı** güvenli bir ortam oluşturulur.

b) Madencilik faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan atıkların depolandığı alanlarda; **mevcut durumun Jeolojik koşulları, zemin (toprak, kaya, dolgu), jeomorfoloji, hidrojeoloji (akiferler, yer altı suyu akış yönü, filtrasyon parametreleri, yeraltı ve yerüstü su kirliliği), jeolojik tehlikeleri belirleyen jeolojik-jeoteknik araştırma sonuçlarına göre düzenleme yapılarak** duraylılık sağlanır. Bu depolama alanlarında Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmaları, doğal ya da gerekli tıraşlama veya **jeolojik-jeoteknik etüt sonucunda uygunluğuna karar verilen** dolgu ile şekillendirilmiş ortam ve malzeme üzerinde yapılır.

c) Şev açıları, kademe/basamak boyutları **jeolojik-jeoteknik araştırma sonuçlarına göre** uzun süreli duraylılık dikkate alınarak hesaplanır. Bu hesaplamada topoğrafik şartlar ve yamacın kendini tutabilme özelliği ve işletme tekniği dikkate alınır. Zorunlu olmadıkça bütün şev yüzeyleri, dayanma duvarı ile tutulmaksızın doğal hali ile duraylı olacak şekilde düzenlenir.

~~ç) Mücavir alan sınırları içerisinde veya dışında yerleşim yeri olarak kullanabilecek veya günü birlik kullanıma açılması planlanan alanlarda yamaç ve şev duraylılığının açılardırma ile yapılması durumunda, şev açısı 30 dereceden büyük olamaz.~~

~~Mücavir alan sınırları içerisinde veya dışında yerleşim yeri olarak kullanabilecek veya günü birlik kullanıma açılması planlanan alanlarda yamaç ve şev duraylılığının basamaklandırma ile yapılması durumunda, basamaklar, 3 metreden yüksek, 5 metreden geniş olacak şekilde düzenlenir.~~

~~Zeminin kendi kendini tutabilme kabiliyeti olan sahalarda mücavir alan sınırları içinde veya dışında yamaç ve şev duyarlılığı sağlamaya yönelik ilave işlemin yapılmasına gerek olmayan sahalarda güvenlikle ilgili önlemler alınarak saha terk edilir.~~

d) Kesme, kamalama, çivileme yöntemiyle işletilen madenlerde şev ve yamaç duraylılığını sağlamak için ilave bir işlem yapılmaz, basamak ve şev açıları mevcut haliyle bırakılır.

e) Alanın çevre ile uyumlu hale getirilmesi aşamasında uygun olan sahalar bitkilendirilir. Kısmen ya da tümü ile tarım alanı kazanma, ağaçlandırma veya benzeri türde bitki örtüsü ile kaplanması öngörülen projelerde, faaliyet alanının doğal yapısına uygun olan bitki türlerinin kullanılması önerilir.

f) Stoklama amacı ile kullanılan alanlarda sürekli ya da geçici olarak bulundurulmuş pas veya cevherlerin **tıbbi jeolojik karakteri belirlenerek** tozlanmaları, su ve hava akımlarına bağlı olarak dağılımları nedeniyle çevreyi **çevre kirliliği ve sağlığı açısından** etkilememeleri için işletmeciler tarafından alınacak önlemler belirtilir.

g) Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmaları yapılan alanlarda yapılacak jeolojik-jeoteknik etütler kapsamında; **jeolojik riskler, tıbbi jeolojik sorunlar**, jeomorfolojik öğeler olan topoğrafik eğim, yamaç yönelimleri, yüzeysel doğal drenaj ağı, obruklar, çığ yatakları, hidrolojik ve hidrojeolojik özellikler belirlenir ve bu veriler ışığında faaliyet alanı çevresi yüzeyden akan veya yağışlar sonrasında akması olası su akışı açısından yeterince güvenli hale getirilir. Yörenin en yoğun yağış koşullarında da su yolları, çevre doğal drenaj sistemi yeterli olacak şekilde planlanır ve alan çevresindeki su toplama ve akma kanalları, özellikle insanların sürekli bulunacağı ortamın, doğal yüzeyin alt kotlarında kalacak şekilde projelendirildiği düzenlemelerde, çukur alanın su baskınına uğraması olasılığına karşı yeterli önlemler alınır. Proje alanına en yakın meteoroloji istasyonundan alınan meteorolojik veriler kullanılır. En yoğun yağış akışı, yöre için elde edilebilen maksimum yağış üzerinden hesaplanır. Özellikle çukur yapıda olduğu için doğal drenaj olanağı bulunmayan alanlarda insanlar tarafından kullanılması öngörülen tesislerde yeterli su toplama kanalı, havuz ve su tahliye sistemi kurularak atılan suyun ulaşacağı ana su gideri ile bağlantısının sürekli açık olması sağlanır. Faaliyet sonrası arazi kullanımı kapsamında, süs ya da yüzme havuzu, gölet, balık çiftliği ve benzeri tesislerin planlanması durumunda ilgili yasal hükümler esas alınır. Özellikle kil ve killi malzemenin bulunduğu alanlarda göl yapımını öngören projelerde arazi oturma veya kaymalarına neden olabilecek gerekli teknik önlemler alınır. DSİ Genel Müdürlüğü'nün projelerinin bulunduğu yerlerde DSİ genel müdürlüğü'nün görüşü alınır

ğ) Faaliyeti sona ermiş ve doğaya yeniden kazandırma çalışmaları yapılmış maden alanlarının yeniden kullanılması halinde, yeni proje için hazırlanacak olan çevreye uyumlu hale getirme kazandırma çalışmaları eski sahanın etkilenen kısımlarının doğaya yeniden kazandırma çalışmalarını da kapsar.

h) Yüzeyden alt kotlara doğru daralarak gelişen çukur şeklindeki kazı alanlarının yeniden düzenlenmesi ve yapısal duraylılığının sağlanmasında, oluşan çukurun şev duraylılığı kesin olarak sağlanmadıkça Çevre ile uyumlu hale getirme ile ilgili diğer işlemlerden hiçbiri yapılamaz. Kayaçların türüne ve çukur derinliğine bağlı olarak ortaya çıkabilen taban yükselmesi veya yüzey oynamalarının saptanması durumunda, duraylılık kesin olarak sağlanıncaya kadar düzenli taban dolgusu yapılması veya hareketliliği önleyici başka bir önlem alınması zorunludur. Bu tür arazilerin düzenlenmesinde şev açıları ile kademe ve basamak boyutlandırmaları uygulanır değerlere göre yeniden ve yerinde

belirlenir. Oluşan ocak çukurları Çevre ile uyumlu hale getirme çalışması kapsamında su veya toprak ile doldurulabilir. Tamamen geriye doldurmanın teknik ve ekonomik olarak mümkün olmadığı durumlarda kısmen dolgu yapıldıktan sonra şevler uygun bir tasarıma göre boyutlandırılır ve ağaçlandırılır. Hareketli veya bu yönde potansiyeli olan araziler için ağaçlandırma öngören projeler öncelikli olarak değerlendirmeye alınır.

ı) Yığınların üst tabakaları suyun yerçekimi ile drenajına imkân verecek eğime sahip ve aynı zamanda su erozyonuna karşı korunmayı sağlayıcı şekilde biçimlendirilir.

i) Tarımsal amaçlı kullanılacak alanlarda Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının görüşü doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılır.

j) Maden stok sahalarında yangına, kundaklamaya veya kendiliğinden yanmaya karşı tedbir alınır.

k) Çevre ile uyumlu hale getirme çalışması yapılmış ancak insan ve yaban hayatına zarar gelebilecek alanlarda sahanın tel örgü ile ihatası ve ikaz levhalarının asılması zorunludur.

l) Çevre ile uyumlu hale getirilen alanlarda faaliyet ile ilgili kim tarafından hangi yıllarda ne işleildiği ve kim tarafından rehabilite edildiğini gösteren tabela asılması zorunludur.

#### **Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmasının sonuçlandırılması**

**MADDE 9 – (1)** Çevre ile uyumlu hale getirme çalışması işletmeci tarafından faaliyet alanında tüm işletme faaliyetleri tamamlandıktan sonraki iki yıl içinde son işlemler uygulanarak bitirilir.

(2) Çalışmaya uygun olarak çevre ile uyumlu hale getirilen alan 2 yıla ilaveten 3 yıl müddetle amacına uygun olarak izlenir ve bu süreç sonunda işletmeci tarafından terk edilir. Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmalarının sonuçlandırılması ve alanın faaliyet sonrası için öngörülen amaca uygun hale getirildiği, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü değerlendirmesi sonucunda kesinlik kazanır.

(3) İşletmeci tarafından Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmaları, uygulama takviminde öngörülen süreden önce, yeni bir işletmeciye devri olmaksızın mücbir sebepler dışında herhangi bir şekilde sürekli olarak durdurulursa, durma nedenine bağlı olmaksızın, işin önemi ve ivedilik durumuna göre masrafları işletmeci tarafından karşılanmak üzere ilgili kuruluşlarca yerine getirilir.

(4) Sorumlu kişilerin çevresel zararı durdurmak, gidermek ve azaltmak için gerekli önlemleri almaması veya bu önlemlerin yetkili makamlarca doğrudan alınması nedeniyle kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan ve/veya yapılması gereken harcamalar, 21/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre sorumlu olanlardan tahsil edilir.

## ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

### İzleme, Denetim, Yaptırım ve Raporlama

#### İzleme ve denetim

**MADDE 10** – (1) Çevre ile uyumlu hale getirme çalışması yapılan alanlar ilgili il çevre ve orman müdürlüğünce izlemeye ve denetime tabi tutulur.

(2) İşletmeci, Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmalarına ilişkin uygulama takvimi hazırlar ve bu takvimine uygun olarak yapılan çalışmaları yıllık izleme raporları şeklinde ilgili il çevre ve orman müdürlüğüne sunar.

(3) Yıllık izleme ve denetim sürecinde faaliyet alanında herhangi bir çevresel sorunu ortaya çıktığının tespiti halinde, bu sorunun giderilmesine yönelik Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmaları kapsamında İl Çevre ve Orman Müdürlüğünce belirlenen önlemler işletmeci tarafından yerine getirilir.

(4) İzleme ve denetim faaliyetleri süresince numune alma ve analiz giderleri faaliyet sahibince karşılanır.

(5) Ruhsat sahası içerisinde Orman sayılan alanlar olması halinde yürütülecek madencilik faaliyetlerinde Orman Genel Müdürlüğü, özel kanunlar çerçevesinde korunan tarım, mera vb. gibi alanlarda yürütülecek madencilik faaliyetlerinde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı sözkonusu sahaların izleme ve denetiminden sorumludur.

#### Yaptırım

**MADDE 11** – (1) Bu Yönetmeliğe aykırılıklar halinde 2872 sayılı Çevre Kanununda öngörülen idari yaptırımlar uygulanır.

#### Ruhsatın devredilmesi ve yeniden ruhsat alma

**MADDE 12** – (1) Ruhsatın devredilmesi durumunda söz konusu alanın çevre ile uyumlu hale getirme sorumluluğu yeni ruhsat sahibi için de aynen geçerlidir.

Aynı ruhsat ile farklı işletmecilerin çalışması durumunda, sahaların çevre ile uyumlu hale getirme sorumluluğu ruhsat sahibine aittir.

Ruhsatın herhangi bir nedenle iptal edilmesi durumunda alanın Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmalarının uygulama sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Ruhsat hukukunun sona ererek madencilik faaliyetleri bitiminde uygulanacak 2 yıllık çevre ile uyumlu hale getirme çalışması ve 3 yıllık izleme çalışması, alanın Maden İşleri Genel Müdürlüğünce yeniden ruhsatlandırılması durumunda alanın bulunduğu aşamaya bakılmaksızın çevre ile uyum çalışması veya izleme çalışması bulunduğu aşama kesilerek yeni işletmeci madencilik çalışmalarına başlar.

## Raporlama

**MADDE 13** – (1. ) Her yıl Mart ayı sonuna kadar İl Çevre ve Orman Müdürlüğü Ek-3'deki formu doldurarak Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür

## Haber verme yükümlülüğü

**MADDE 14** – (1) Faaliyet sahipleri, Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmaları içerisinde yer alan taahhütlerini yerine getirememeleri veya faaliyetlerini süreli veya süresiz olarak durdurmaları halinde, ilgili il çevre ve orman müdürlüğüne derhal haber vermekle yükümlüdürler.

(2) İşletmeci faaliyet esnasında ortaya çıkan şartlar nedeniyle Çevre ile uyumlu hale getirme çalışmasında ve/veya bir değişiklik yapması gerektiğinde bu değişikliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.

**GEÇİCİ MADDE 1-** 14 Aralık 2007 tarih ve 26730 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmelik hükümleri gereği Doğaya yeniden kazandırma planı hazırlama yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere 2872 sayılı Çevre Kanununda öngörülen idari yaptırımlar uygulanır ve işletmeci bu yönetmelik hükümlerine tabi olur.

Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmelikte belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen mevcut faaliyetler için faaliyet sahipleri, ÇED yönetmeliğinin EK-1 ne tabi faaliyetler için bu yönetmelik ekinde yer alan EK-1 ve ÇED yönetmeliğinin EK-2 sine tabi faaliyetler için bu yönetmelik ekinde yer alan EK-2 de yer alan formata göre hazırlayacağı Doğaya Yeniden Kazandırma Planını ilgili İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne sunmak ve taahhütlerine uygun olarak planlarını gerçekleştirmekle yükümlüdür. 07/02/1993 tarihinden önce faaliyetlerine başlamış ve ÇED Yönetmeliğinin geçici 3'üncü Maddesi kapsamında kalan faaliyetleri ile ÇED Yönetmeliğinin EK-1 ve EK-2 listesinde yer almayan faaliyetlerin sahipleri bu yönetmeliğin ekinde yer alan EK-2 de yer alan formata göre hazırlanan ve Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından da uygun bulunan Doğaya Yeniden Kazandırma Planının İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne sunmak ve taahhütlerine uygun olarak planlarını gerçekleştirmekle yükümlüdür.

Bu yönetmeliğin yayımı tarihinden önce Doğaya Yeniden Kazandırma planını onaylatmamış mevcut faaliyetler için işletmeciler, Doğaya Yeniden Kazandırma planını, ÇED yönetmeliğinin EK-1 nde kalan faaliyetler için bu yönetmelik ekinde ki EK-1 ve ÇED yönetmeliğinin EK-2 sinde kalan faaliyetler için ise bu yönetmelik ekinde ki EK-2 de yer alan formata göre hazırlayarak ilgili İl Çevre ve Orman Müdürlüğüne sunmak ve taahhütlerine uygun olarak planlarını gerçekleştirmekle yükümlüdür.

**GEÇİCİ MADDE 2-** Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu/proje tanıtım dosyası hazırlamaya yetkili kurum ve kuruluşlar aynı zamanda Doğaya Yeniden Kazandırma Planını da hazırlamaya yetkilidir.

**EK MADDE 1-** 14 Aralık 2007 tarih ve 26730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmelik hükümlerine göre hazırlanan planların inceleme, izleme, denetim ve raporlamaları bu yönetmelik hükümlerine göre yapılır.

**EK MADDE 2-** Bu yönetmeliğin yayımından sonra 14 Aralık 2007 tarih ve 26730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Madencilik Faaliyetleri İle Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

#### **Yürürlük**

**MADDE 15 – (1)** Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

#### **Yürütme**

**MADDE 16 – (1)** Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre ve Orman Bakanı yürütür.

### **3194 SAYILI İMAR KANUNU**

<b>3194 Sayılı İmar Kanunu Değişikliği Taslağı</b>	<b>TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odasının 3194 Sayılı İmar Kanunu Değişiklik Taslağına İlişkin Görüş ve Önerileri</b>
<p><b>MADDE 1-</b> 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 3’üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.</p> <p>“Genel Esaslar Madde 3- Herhangi bir saha; planlama stratejilerine, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik ile belirlenen esaslara aykırı maksatlar için kullanılamaz.</p> <p>Fert ve toplum için; katılım ilkelerini gözeterek, dengeli kırsal ve kentsel gelişmeyi sağlayan, afet zararlarını azaltan, doğal, tarihi ve kültürel değerleri koruyan, yaşatan ve geliştiren, sağlıklı, güvenli ve sürdürülebilir yaşam çevrelerinin oluşturulması esastır.</p> <p>Bakanlık, coğrafi ve mekânsal verilerin elde edilmesinde, ilgililere sunulmasında, bunların planlama sürecinde kullanılmasında ülke genelinde standart birliğinin sağlanması ve ileri teknoloji ile bilgi sistemlerinin kullanılması için ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlar, gerekli tedbirleri alır, usul ve temel esasları belirler.</p>	<p><b>MADDE 1-</b> 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 3’üncü maddesi başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.</p> <p>“Genel Esaslar Madde 3- Herhangi bir saha; planlama stratejilerine, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik ile belirlenen esaslara aykırı maksatlar için kullanılamaz.</p> <p>Fert ve toplum için; katılım ilkelerini gözeterek, dengeli kırsal ve kentsel gelişmeyi sağlayan, afet zararlarını azaltan, doğal, tarihi ve kültürel değerleri koruyan, yaşatan ve geliştiren, sağlıklı, güvenli ve sürdürülebilir yaşam çevrelerinin oluşturulması esastır.</p> <p>Bakanlık, coğrafi ve mekânsal verilerin elde edilmesinde, ilgililere sunulmasında, bunların planlama sürecinde kullanılmasında ülke genelinde standart birliğinin sağlanması ve ileri teknoloji ile bilgi sistemlerinin kullanılması için ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyonu sağlar, gerekli tedbirleri alır, usul ve temel esasları belirler.</p>

Plân kararlarında dikkate alınmak üzere, yerleşmelerde tabii ve teknolojik riskleri azaltmaya yönelik risk yönetim ve sakınım plânlaması yapılır. Risk Yönetimi ve Sakınım Plânlamasının hangi yerleşme merkezleri için ve hangi usul ve esaslara göre yapılacağı Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Büyükşehirlerde Büyükşehir Belediyeleri olmak üzere, ilgili İdare, bu Kanuna ve Bakanlıkça çıkarılan Yönetmeliklere aykırı olmamak şartıyla, yörenin özelliklerini dikkate alarak, meclis kararı ile kendi yönetmeliklerini çıkarabilirler. Basın ve yayın araçları vasıtasıyla kamuoyuna duyurulur, elektronik yollarla veya gerektiğinde basılı olarak ilgililerin bunlardan faydalanması sağlanır. Bakanlık mevzuata aykırılığı görülen yönetmelik hükümlerini re'sen iptal eder.

Bakanlık, gerekli gördüğünde, bu Kanuna, bölgesel kararları da içeren Mekânsal Strateji Planı esaslarına ve harita ve planlara ilişkin mevzuata uygunluğu sağlamak amacıyla, ilgili İdarelerce gerçekleştirilen çevre düzeni planlarını, imar planlarını, hâlihazır haritaları, jeolojik veya jeoteknik etütleri, planların uygulanmasını, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi düzenlemelerini ve bu Kanunda belirtilen diğer iş ve işlemleri gerektiğinde; denetler ve mevzuata aykırı görülenlerin yürürlüğünü durdurabilir, idareden bütün bu iş ve işlemlerin iptal edilmesini veya yeni bir düzenleme yapılmasını talep edebilir. Bu talepler verilen sürede yerine getirilmediği takdirde, Bakanlık re'sen iptal yoluna gidebilir.

Bakanlık, idarenin, yapı malzemelerine ilişkin piyasa gözetim ve denetim kuruluşlarının, yapı denetim sorumlularının, ilgili laboratuvarlar ve meslek odalarının bu Kanun çerçevesindeki her türlü iş ve işlemlerini yönlendirir ve gerektiğinde denetler.”

Plân kararlarında dikkate alınmak üzere, yerleşmelerde ~~tabii~~—**doğal** ve teknolojik riskleri azaltmaya yönelik risk yönetim ve sakınım plânlaması yapılır. Risk Yönetimi ve Sakınım Plânlamasının hangi yerleşme merkezleri için ve hangi usul ve esaslara göre yapılacağı Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Büyükşehirlerde Büyükşehir Belediyeleri olmak üzere, ilgili İdare, **Bakanlığın da uygun görüşünü alarak** bu Kanuna ve Bakanlıkça çıkarılan Yönetmeliklere aykırı olmamak şartıyla, yörenin özelliklerini dikkate alarak, meclis kararı ile kendi yönetmeliklerini çıkarabilirler. Basın ve yayın araçları vasıtasıyla kamuoyuna duyurulur, elektronik yollarla veya gerektiğinde basılı olarak ilgililerin bunlardan faydalanması sağlanır. Bakanlık mevzuata aykırılığı görülen yönetmelik hükümlerini re'sen iptal eder.

Bakanlık, gerekli gördüğünde, bu Kanuna, bölgesel kararları da içeren Mekânsal Strateji Planı esaslarına ve harita ve planlara ilişkin mevzuata uygunluğu sağlamak amacıyla, ilgili İdarelerce gerçekleştirilen çevre düzeni planlarını, imar planlarını, hâlihazır haritaları, jeolojik veya jeoteknik etütleri, planların uygulanmasını, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi düzenlemelerini ve bu Kanunda belirtilen diğer iş ve işlemleri gerektiğinde; denetler ve mevzuata aykırı görülenlerin yürürlüğünü durdurabilir, idareden bütün bu iş ve işlemlerin iptal edilmesini veya yeni bir düzenleme yapılmasını talep edebilir. Bu talepler verilen sürede yerine getirilmediği takdirde, Bakanlık re'sen iptal yoluna gidebilir.

Bakanlık, idarenin, yapı malzemelerine ilişkin piyasa gözetim ve denetim kuruluşlarının, yapı denetim **sorumluları ile ilgili laboratuvarların sorumlularının, ilgili laboratuvarlar ve meslek odalarının**—bu Kanun çerçevesindeki her türlü iş ve işlemlerini yönlendirir ve gerektiğinde denetler.”

	<p>GEREKÇE</p> <p><b>1--</b>Kanun taslağının 4. paragrafının 1. cümlesinde yer alan tabii kelimesi yerine “<b>Doğal</b>” kelimesinin kullanılması daha doğru olacaktır.</p> <p><b>2-</b>Kanun taslağının 5. paragrafının birinci cümlesine “<b><u>Bakanlığın uygun görüşünü alarak</u></b>” ifadesinin yerleştirmesi uygun olacaktır. Bugün ülkemizde başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere ilgili idareler kendi imar yönetmeliklerini yayımlamaktadır. Ancak yayımlanan bu yönetmeliklerin büyük bir bölümü temel kurallar da dahil olmak üzere Bakanlık tarafından yayımlanan” Planlı Alanlar Yönetmeliği”ne aykırı hükümler içermekte ve bu hususta Odalar ile belediyeler arasında dava konusu olmaya devam etmektedir. Sırf bu nedenle odalar tarafından belediyelere açılmış onlarca dava bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen cümlecğin ilavesi ile daha baştan Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle çıkarılacak Yönetmelikteki aykırılıklar giderilmiş olacak ve Yönetmeliğin ulusal norm ve standartlara aykırı hükümleri ortadan kaldırılacaktır.</p> <p><b>3-</b>Söz konusu Kanun taslağının son paragrafının içinde yer alan “<b>melek odalarının</b>” kelimeleri paragraf içinden çıkarılması gereklidir. TMMOB ve bağlı odaları Anayasanın 135. maddesine göre kurulmuş ve 6235sayılı Yasa ile bu Yasaya dayanılarak çıkardıkları kendi mesleki sorumlulukları ile işlerini düzenleyen onlarca yönetmeliği mevcuttur. Kamu tüzel kişiliğine haiz olmaları nedeniyle de oda genel kurullarınca belirlenmiş yönetim ve denetim kurulları bulunmaktadır. Yönetim ve denetim kurulları oda genel kurullarınca verilen görevleri yapmakla mükelleftirler. Odalar, kendi üyelerinin yaptıkları iş ve işlemlerle ilgili düzenleme yapma yetkisine sahip tüzel kişilikler olup, bilfiil hizmet üreten kuruluşlar olmadığından bu madde kapsamı içinde hizmet üreten kuruluşlarla bir tutularak Bakanlık</p>
--	---



	<p>tarafından denetlenmek istenmesi çağdaş hukuk devleti ilkelerine aykırı olduğu gibi, bu durum hukuk devletinin temel prensiplerinden birisi olan yerindelik ilkesine de aykırıdır.</p>
<p><b>MADDE 2-</b> 3194 sayılı Kanunun 4'üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.</p> <p>“Madde 4- 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu hariç olmak üzere Özel Kanunlar ile belirlenen alanlara ilişkin her türlü plânların hazırlanması ve onaylanmasında bu Kanun ile öngörülen usûl ve esaslara uyulur. Özel kanunların bu Kanuna aykırı olan hükümleri uygulanamaz.</p> <p>Türk Silahlı Kuvvetlerine ait harekât, eğitim ve savunma amaçlı yapılar için, bu Kanun hükümlerinden hangisinin ne şekilde ve nerelerde uygulanacağı Milli Savunma Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir.”</p>	
<p><b>MADDE 3-</b> 3194 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin nazım imar planı, uygulama imar planı, imar parseli, kadastro adası, yapı, ilgili idare ve fen adamları tanımları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, çevre düzeni planı tanımı kaldırılmış, risk yönetimi ve sakınım planlaması tanımı eklenmiştir.</p> <p>“Madde 5 – Bu Kanunda geçen terimlerden bazıları aşağıda tanımlanmıştır.</p> <p>Nazım İmar Planı; varsa üst kademe plan ve stratejilerine uygun olarak hâlihazır haritalar üzerine, yine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak çizilen ve arazi parçalarının genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, çeşitli yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, ulaşım sistemleri gibi hususları göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere düzenlenen, detaylı bir raporla açıklanan ve raporuyla beraber bütün olan plandır.</p>	<p><b>MADDE 3-</b> 3194 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin nazım imar planı, uygulama imar planı, imar parseli, kadastro adası, yapı, ilgili idare ve fen adamları tanımları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, çevre düzeni planı tanımı kaldırılmış, risk yönetimi ve sakınım planlaması tanımı eklenmiştir.</p> <p>“Madde 5 – Bu Kanunda geçen terimlerden bazıları aşağıda tanımlanmıştır.</p> <p>Nazım İmar Planı; varsa üst kademe plan ve stratejilerine uygun olarak hâlihazır haritalar üzerine, <b>jeolojik tehlike ve risk durumu</b>, yine varsa kadastral durumu işlenmiş olarak çizilen ve arazi parçalarının genel kullanım biçimlerini, <b>yerleşime uygunluk durumunu</b>, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, çeşitli yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, ulaşım sistemleri gibi hususları göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere düzenlenen, detaylı bir raporla açıklanan ve raporuyla beraber bütün olan plandır.</p>

Uygulama İmar Planı; nazım imar planı kararlarına uygun olarak tasdikli halihazır haritalar üzerine varsa kadastral durumu işlenerek hazırlanan, çeşitli bölgelerin yapı adalarını, bunların kullanım kararlarını, yapı nizamı, taban alanı, emsal, yapı yüksekliği ve yaklaşma mesafeleri gibi yapılaşma şartlarını ve bu şartları sağlayan parsel düzenini, yolları ve imar programlarına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren plandır.

İmar Parseli; kadastro parsellerinin, imar adaları içerisindeki İmar Kanunu, İmar Planı ve yönetmelik esaslarına göre düzenlenmiş şeklidir.

Kadastro Adası; kadastro yapıldığı zaman mülkiyeti tescilli kadastro parsellerinden oluşan adadır.

Yapı; karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik, tesisat ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesislerdir.

İlgili idare; belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye, dışında il özel idaresidir.

Fen adamları; yapı inşaat, elektrik tesisatı, sıhhi tesisat ve ısıtma, soğutma, havalandırma, iklimlendirme, mekanik tesisat, harita-kadastro gibi alanlarda yapı projelerinin uygulanmasında uzmanlık alanlarına uygun olarak görev ve sorumluluk üstlenen, yüksek öğrenim görmüş teknik öğretmen, yüksek tekniker, teknikerler veya mesleki ve teknik öğrenim veren orta öğretim okullarından teknisyen olarak mezun olanlar veya orta öğretim okulu mezunu olup, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre ustalık belgesine sahip olan teknik elemanlardır.

Uygulama İmar Planı; nazım imar planı kararlarına uygun olarak tasdikli halihazır haritalar üzerine **jeolojik tehlike ve risk durumu**, varsa kadastral durumu işlenerek hazırlanan, çeşitli bölgelerin yapı adalarını, bunların kullanım kararlarını, **yerleşime uygunluk durumunu**, yapı nizamı, taban alanı, emsal, yapı yüksekliği ve yaklaşma mesafeleri gibi yapılaşma şartlarını ve bu şartları sağlayan parsel düzenini, yolları ve imar programlarına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösteren plandır.

İmar Parseli; kadastro parsellerinin, imar adaları içerisindeki İmar Kanunu, İmar Planı ve yönetmelik esaslarına göre düzenlenmiş şeklidir.

Kadastro Adası; kadastro yapıldığı zaman mülkiyeti tescilli kadastro parsellerinden oluşan adadır.

Yapı; karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik, tesisat ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesislerdir.

İlgili idare; belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye, dışında il özel idaresidir.

Fen adamları; yapı inşaat, elektrik tesisatı, sıhhi tesisat ve ısıtma, soğutma, havalandırma, iklimlendirme, mekanik tesisat, harita-kadastro gibi alanlarda yapı projelerinin uygulanmasında uzmanlık alanlarına uygun olarak görev ve sorumluluk üstlenen, yüksek öğrenim görmüş teknik öğretmen, yüksek tekniker, teknikerler veya mesleki ve teknik öğrenim veren orta öğretim okullarından teknisyen olarak mezun olanlar veya orta öğretim okulu mezunu olup, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre ustalık belgesine sahip olan teknik elemanlardır.

<p>Risk Yönetimi ve Sakınım Planlaması: Doğal veya teknolojik tehlikeler nedeniyle yüksek risklerin yer aldığı yerleşme birimlerinde; plan kararlarına ve uygulamalarına esas teşkil etmesi amacıyla, ilgili idareler tarafından, özel kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ile hazırlanan, risk sektörlerini tanımlayarak farklı risk sektörleri için sektörel risk analizlerini hazırlayan, risk yönetim biçimlerini belirleyen, sektörün ilgililerini, yönetim biçim ve zamanlaması ile denetim ve izleme sorumlularını belirleyen ve risklere ilişkin tüm araştırmaların raporlandığı ve mekânsal değerlendirmelerin yapıldığı çok boyutlu risk analizi ve planlama çalışmalarıdır.”</p>	<p>Risk Yönetimi ve Sakınım Planlaması: Doğal <u>ve/veya</u> teknolojik tehlikeler nedeniyle <u>yüksek risklerin yer aldığı-oluştugu</u> yerleşme birimlerinde; plan kararlarına ve uygulamalarına esas teşkil etmesi amacıyla, ilgili idareler tarafından, özel kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ile hazırlanan, risk sektörlerini tanımlayarak farklı risk sektörleri için sektörel risk analizlerini hazırlayan, risk yönetim biçimlerini belirleyen, sektörün ilgililerini, yönetim biçim ve zamanlaması ile denetim ve izleme sorumlularını belirleyen ve risklere ilişkin tüm araştırmaların raporlandığı ve mekânsal değerlendirmelerin yapıldığı çok boyutlu risk analizi ve planlama çalışmalarıdır.”</p> <p><b>GEREKÇE</b></p> <p>1-Maddenin 1. ve 2. paragrafında yer alan Nazım İmar planı ile Uygulama İmar Planı tanımlamalarının içine <b>“jeolojik tehlike ve risk durumu”</b> ve <b>“yerleşime uygunluk durumunu”</b> ibarelerinin ilave edilmesi gereklidir. Hazırlanan Nazım ve Uygulama İmar Planlarında inceleme alanının jeolojik tehlike ve risklerinin belirtilmesi, bu jeolojik tehlike ve riskler göz önüne alarak hazırlanan yerleşime uygunluk durumu çerçevesinde, yerleşme ile yapılaşma kararlarının belirlenmesi, ülkemiz gibi afet ve jeolojik risk faktörleri yüksek ülkeler için büyük önem taşımaktadır.</p> <p>2-Risk Yönetimi ve Sakınım Planlaması kavramının sadece “yüksek riskli yerleşimler” için değil ortaya çıkan risk seviyesine göre her derece riskler için uygulanmasının sağlanması uygun olacaktır.</p>
<p><b>MADDE 4-</b> 3194 sayılı Kanunun İkinci Bölümün başlığı ve 6’ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.  <b>“İKİNCİ BÖLÜM</b>  <b>Planlar İle İlgili Esaslar</b></p> <p>Planlama kademeleri</p> <p>Madde 6- Planlar, amaç ve kapsamı bakımından hiyerarşik sıralarına göre,</p>	

<p>Mekansal Strateji Planı, Çevre Düzeni Planı, İmar Planı ve Kırsal Yerleşme Planından ibarettir. İmar planları ise Nâzım İmar Plânı ve Uygulama İmar Plânı olarak hazırlanır.</p> <p>Her plan, yürürlükteki üst planların ilke ve hedeflerine uyar ve bir alt planı yönlendirir. Planların hazırlanmasında kademeler arası karşılıklı etkileşim esas olup, üst planlarda sınırlandırılmayan veya belirtilmeyen hususlarda alt plan kararlarına uyulur.</p> <p>Her plan kendi hiyerarşisinin ve ölçeğinin gerekli kıldığı ilkelere ve tekniğe göre yapılır; plânlar, büyültme veya küçültme yolu ile elde edilemez.</p> <p>Uygulama imar planları nazım imar planında belirlenmiş olmak şartıyla etaplar halinde yapılabilir ve uygulanabilir.”</p> <p>Bu kanunda tanımlanmayan başkaca bir plan kademesi oluşturulamaz.</p>	
<p><b>MADDE 5-</b> 3194 Sayılı Kanunun 7’nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.</p> <p>“Harita ve Planlara Dair Esaslar</p> <p>Madde 7- Harita ve planların yapılmasında aşağıda belirtilen hususlara uyulur.</p> <p>a) Hâlihazır haritası bulunmayan yerleşim yerlerinin hâlihazır haritası ilgili idare tarafından yapılır veya yaptırılır. Bu haritaların tasdik mercii ilgili idareler olup,gerektiğinde bu yetkilerini İller Bankası Genel Müdürlüğüne devreder. Tasdikli bir nüshası sayısal ortamda Bakanlığın Taşra Teşkilatı’na, İller Bankası Genel Müdürlüğüne ve ilgili Kadastro idaresine gönderilir.</p> <p>b) Son nüfus sayımında, nüfusu 10.000’i aşan yerleşmelerin imar planlarının yaptırılmaları mecburidir. Son nüfus sayımında, nüfus 10.000’i aşmayan yerleşmelerde, üst kademe planlarda herhangi bir hüküm yoksa imar planı yapılmasının gerekli olup olmadığına, belediye meclisi karar verir. Mevcut imar planları yürürlükte dir.</p>	<p><b>MADDE 5-</b> 3194 Sayılı Kanunun 7’nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.</p> <p>“Harita ve Planlara Dair Esaslar</p> <p>Madde 7- Harita ve planların yapılmasında aşağıda belirtilen hususlara uyulur.</p> <p>a) Hâlihazır haritası bulunmayan yerleşim yerlerinin hâlihazır haritası ilgili idare tarafından yapılır veya yaptırılır. Bu haritaların tasdik mercii ilgili idareler olup,gerektiğinde bu yetkilerini İller Bankası Genel Müdürlüğüne devreder. Tasdikli bir nüshası sayısal ortamda Bakanlığın Taşra Teşkilatı’na, İller Bankası Genel Müdürlüğüne ve ilgili Kadastro idaresine gönderilir.</p> <p>b) Son nüfus sayımında, nüfusu 10.000’i aşan yerleşmelerin imar planlarının yaptırılmaları mecburidir. Son nüfus sayımında, nüfus 10.000’i aşmayan yerleşmelerde, üst kademe planlarda herhangi bir hüküm yoksa imar planı yapılmasının gerekli olup olmadığına, belediye meclisi karar verir. Mevcut imar planları yürürlükte dir.</p>

<p>c) Mevcut planların yerleşmiş nüfusa yetersiz olması durumunda veya yeni yerleşme alanlarının acilen kullanıma açılmasını temini için; belediyeler veya valiliklerce yapılacak mevzi imar planlarına veya imar planı olmayan yerlerde Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelik esaslarına göre uygulama yapılır.</p> <p>d) Bakanlık, coğrafi ve mekansal bilgi sistemleri ile haritaların hazırlanması ve onaylanmasında ülke genelinde birliği sağlamak amacıyla, standart, usul ve esasları belirler ve bunların uygulanması için gerekli tedbirleri alır.</p> <p>e) Planlama çalışmalarında her tür ve ölçekte planların hazırlanması aşamasında Jeolojik veya Jeoteknik Etüt Raporunun yapılması ve dikkate alınması zorunludur. Bu haritaların hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin gerekli usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.</p> <p>Haritaların alımına veya imar planlarının tatbikatına memur edilen vazifeliler, vazifelerini yaparlarken 3402 sayılı Kadastro Kanununun 47/İ maddesi gereğince hazırlanan Yönetmelikte belirtilen yetkilere haizdirler.</p>	<p>c) Mevcut planların yerleşmiş nüfusa yetersiz olması durumunda veya yeni yerleşme alanlarının acilen kullanıma açılmasını temini için; belediyeler veya valiliklerce yapılacak mevzi imar planlarına veya imar planı olmayan yerlerde Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelik esaslarına göre uygulama yapılır.</p> <p>d) Bakanlık, coğrafi ve mekansal bilgi sistemleri ile haritaların hazırlanması ve onaylanmasında ülke genelinde birliği sağlamak amacıyla, standart, usul ve esasları belirler ve bunların uygulanması için gerekli tedbirleri alır.</p> <p>e) <del>Planlama çalışmalarında</del> Her tür ve ölçekte planların hazırlanması aşamasında <b>Bakanlıkça onanmış plan ölçeğiyle uyumlu</b> Jeolojik ve/veya Jeoteknik Etüt Raporunun yapılması ve dikkate alınması zorunludur. Bu haritaların <b>ve raporların</b> hazırlanması ve uygulanmasına <b>işlevi ve onamasına</b> ilişkin gerekli usul ve esaslar Bakanlıkça <b>Bakanlık tarafından yayınlanacak Yönetmelikle</b> belirlenir.</p> <p>Haritaların alımına veya imar planlarının tatbikatına memur edilen vazifeliler, vazifelerini yaparlarken 3402 sayılı Kadastro Kanununun 47/İ maddesi gereğince hazırlanan Yönetmelikte belirtilen yetkilere haizdirler.</p> <p><b>GEREKÇE</b></p> <p>3194 sayılı Kanun değişikliği taslağının 5. maddesi e) bendinin yukarıda belirtildiği şekilde düzenlenmesi ile planlama çalışmalarına esas olarak düzenlenecek jeolojik ve/veya jeoteknik raporlarının kabulü ve onay işlemlerinin Bakanlık tarafından (merkezi ve yerel birimleri eliyle) yerine getirilmesi sağlanmış ve esasların da Yönetmelik ile düzenleneceğine açıklık getirilmiştir. Yapılacak bu düzenleme ile raporların onay ve düzenlemesine ilişkin bütüncül bir yaklaşım sergilenecektir.</p>
<p><b>MADDE 6-</b> 3194 Sayılı Kanununun 8'inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.</p>	

<p>“Planların hazırlanması ve yürürlüğe konulmasına dair esaslar Madde 8- Planlarda aşağıda belirtilen esaslara uyulur. a) Mekânsal Strateji Planı Mekânsal Strateji Planı, kalkınma planlarına uygun olarak kısa, orta ve uzun vadeli ulusal, bölgesel ve yerleşmelere ilişkin mekân politikalarını ve stratejilerini katılımcı süreçlerle belirleyen, sürdürülebilir gelişmeye yönelik ekonomik ve sosyal kararlarla mekânı uyumlaştıran, dinamik programlara sahip kapsamlı rapor ve eklerinden oluşan plandır. Mekânsal Strateji Planı, Bakanlığın koordinasyonunda diğer Bakanlıkların, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, kalkınma ajanslarının, üniversitelerin, meslek odalarının ve sivil toplum kuruluşlarının da katılımı sağlanarak hazırlanır ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı’nın uygun görüşü alınarak Bakanlıkça Yüksek Planlama Kurulu’na sunulur. Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile onaylanan plan, her tür ve ölçekteki planlarda esas alınır. Kabul edilen plan Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer.</p> <p>Mekansal Strateji Planının bölge düzeyinde yapılması halinde, bu planlar DPT Müsteşarlığınca yürütülen bölgesel gelişme ve kalkınma programlarına uygun olarak Müsteşarlık, Kalkınma Ajansları, Bakanlık ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte hazırlanır.</p> <p>Ekonomik ve sosyal plânlamalar ile özel kanunlarla belirlenen alanlar da dahil, mekân plânlamalarında, yatırım programlarında, diğer strateji belgelerinde ve alt kademe planlarda Mekânsal Strateji Planı ilkelerine uyulması mecburidir.</p> <p>Mekânsal Strateji Planının ülke ve bölge düzeyinde hazırlanması ve onaylanmasına dair usul ve esaslar Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Bakanlık tarafından müştereken hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca yayımlanan yönetmelikle belirlenir.</p>	
---	--

b) Çevre Düzeni Planı

Çevre Düzeni Planı, üst kademe planlara uygun olarak, il bütününde ve yerel kalkınma ekseninde hazırlanan; fiziki, sosyal ve ekonomik gelişmeye; ana ulaşım, altyapı, yatırımlar ve kentsel ve kırsal yerleşmelere dair genel arazi kullanımı ve yer seçimine; ayrıca, doğal, tarihi ve kültürel kaynakların korunması ve geliştirilmesine dair strateji ve kararların bu Kanun amacı doğrultusunda belirlenmesi, sürdürülebilir ve planlı bir biçimde gerçekleştirilmesine yönelik, idareler ve disiplinler arası uyumu da sağlayan, uygulama araç ve programlarına sahip kapsamlı rapor ve eklerinden oluşan plandır. İl bütününde, İl Özel İdaresince, Büyükşehir Belediyeleri veya İl Belediyeleri ile birlikte, ilgili diğer belediyelerin, kamu kurum ve kuruluşlarının, üniversitelerin, meslek odalarının, birliklerin, sivil toplum kuruluşlarının ve Kent Konseyinin katılımı sağlanarak hazırlanır, hazırlatılır ve Büyükşehir veya il belediye meclislerince karara bağlandıktan sonra İl Genel Meclisince onaylanır.

İl sınırları Büyükşehir belediye sınırı olarak kabul edilen illerde Büyükşehir Belediyesince; İl Özel İdaresinin, ilgili diğer belediyelerin, kamu kurum ve kuruluşlarının, üniversitelerin, meslek odalarının, sivil toplum kuruluşlarının ve Kent Konseyinin katılımı sağlanarak hazırlanır, hazırlatılır ve Büyükşehir Belediye Meclisince onaylanır.

Onaylanan Çevre Düzeni Planı, İdarece tespit edilen ilan yerlerinde onay tarihinden itibaren bir ay süre ile ilan edilir. Bu süre içinde plana itiraz edilebilir. İtiraz yok ise ilan süresi sonunda plan kesinleşerek yürürlüğe girer. İtiraz varsa ilan süresini müteakip ilk Meclis toplantısında incelenerek karara bağlanır ve plan kesinleşerek yürürlüğe girer.

Çevre Düzeni Planlarında; Mekânsal Strateji Planı hedefleri ve kararlarına uygunluğu ve Çevre Düzeni Planlarının birbirine uyumunu sağlamak amacıyla, Bakanlık gerekli tedbirleri alır. İlgili idare tarafından süresi içerisinde

yapılmayan planları Bakanlık yapım bedelini ilgili idare bütçesinden karşılamak üzere yapar, yaptırır ve onaylar.

Çevre Düzeni Planı hazırlama usul ve esasları Bakanlık tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

c) İmar planları; Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planından meydana gelir.

Nazım ve uygulama imar planları, mevcut üst kademe plan kararlarına uygunluğu sağlanarak, yetki alanlarına göre ilgili idarelerce yapılır veya yaptırılır, ilgili idare

meclislerince onaylanır. Bu planlar onay tarihinden itibaren ilgili idarece tespit edilen ilan yerlerinde bir ay süre ile ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. İlgili idarece idare meclisine gönderilen itirazlar meclis tarafından bir ay içinde incelenir ve değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda değişiklik yapılır ise değişiklik yapılan kısımla ilgili askı süreci bir defaya mahsus olarak yeniden işletilir. Yapılan askı işlemi sonrasında planlar kesin karara bağlanır ve kesinleşerek yürürlüğe girer. Kesinleşen imar planlarının birer kopyası, İller Bankası Genel Müdürlüğü ile incelenmek ve değerlendirilmek üzere Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Taşra Teşkilatı'na gönderilir.

Yoğunluk artıran veya fonksiyon değiştiren İmar Planı Değişikliği onaylarında İdarenin Meclis üye tam sayısının üçte iki çoğunluk kararı şartı aranır.

İmar Planlarının hazırlanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

d) Kırsal Yerleşme Planı: Köylerin yerleşik alan sınırları içinde veya belirlenen ilave gelişme alanlarında, kırsal yerleşme dokusunun sürdürülebilir şekilde korunması, geliştirilmesi, köylerin konut ve genel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla hazırlanan, sosyal ve teknik altyapı ihtiyaçları kırsal yaşam biçimine göre belirlenen raporuyla bir bütün olan plandır. Bu planlar, belediye mücavir alan sınırları



<p>içerisinde Belediye, dışında İl Özel İdaresince onaylanır. Kırsal Yerleşme Planlarının, hazırlama usul ve esasları ile Köy Tasarım Rehberlerinin hazırlanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir. 442 sayılı Köy Kanunu çerçevesinde hazırlanan Köy Yerleşme Planlarının onayı da aynı usul ve esaslara tabidir.</p> <p>Bu planların ilan, askı ve kesinleşme sürecine ilişkin usuller imar planlarına ilişkin hükümlere tabidir.</p> <p>e) Tarım arazileri; Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda belirtilen izinler alınmadan çevre düzeni planlarında tarımsal amaç dışında kullanılmak üzere planlanamaz. Nazım ve uygulama imar planlarında ayrıca görüş alınmaz. Onaylanmış planlarda yapılacak değişiklikler de yukarıdaki usullere tabidir.</p> <p>Planlar alenidir. Bu aleniyeti sağlamak ilgili idarelerin görevidir. İlgili idareler ve mülki amirlikler, imar planının tamamını veya bir kısmını kopyalar veya kitapçıklar haline getirip çoğaltarak tespit edilecek ücret karşılığında isteyenlere verir.” İdare, katılımın her düzeyde etkinliğinin arttırılmasına ilişkin tedbirleri almakla yükümlüdür.</p> <p>Planların hazırlanmasına esas veri üreten ilgili kurum ve kuruluşlar veri altyapısını ve diğer hazırlıklarını öncelikle tamamlamakla yükümlüdür. Bu kuruluşlar, plan çalışmaları için istenilen bilgi, belge ve görüşleri eksiksiz olarak en geç iki ay içerisinde, eğer bu planlar revizyon veya tadilat niteliğinde ise en geç bir ay içerisinde gönderir. Bu süreler sonunda istenilen görüşlerin gönderilmemesi durumunda sorumluluk ilgili kurum ve kuruluşta kalmak kaydıyla uygun görüş verilmiş sayılır.</p>	
<p><b>MADDE 7-</b> 3194 Sayılı Kanununun 26’ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;</p>	<p><b>MADDE 7-</b> 3194 Sayılı Kanununun 26’ncı maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;</p>

“Kamu Yapıları

Madde 26- Kamu kurum ve kuruluşlarınca, kullanım amacı değişikliği, ilave,değişiklik, güçlendirme ve esaslı tadilat yapılacak yapılar dahil, yapılacak,yaptırılacak veya yapılar için, uygulama imar planında veya kırsal yerleşme planında o amaca ayrılmış olmak, mülkiyeti belgelemek, parselasyon planı uygulama imar planına göre tescil edilmiş olmak, yapı projeleri plan ve mevzuata aykırı olmamak ve yapı denetim sorumluluğu ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının mimar ve mühendislerince uzmanlık alanlarına göre ayrı ayrı üstlenilmek şartıyla onaylı etüt ve uygulama projelerine göre yapı ruhsatı verilir. Yıkılacak yapılar için yıkım ruhsatı alınması zorunludur.

Köy yerleşik alanı sınırları içerisinde köyün ihtiyacına yönelik olarak, ilköğretim tesisi, ibadet yeri, sağlık tesisi, güvenlik tesisi gibi yapılar için plan şartı aranmaz. Yer seçimi, Valilikçe oluşturulan bir komisyonca belirlenir.

Yeterli teknik personeli bulunmayan kamu kurum ve kuruluşları, denetim hizmetlerine yardımcı olmak üzere, bu amaçla kurulan Bakanlıktan belge alan mimarlık, mühendislik ve müşavirlik kuruluşlarından veya 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu çerçevesinde Yapı Denetim Kuruluşlarından denetim hizmeti satın alabilirler.

Devletin güvenlik ve emniyetiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinin hareket, eğitim ve savunma amaçlı yapıları için, Bakanlıkça onaylı imar planlarına uygun olarak Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğüne onaylanan parselasyon planları doğrultusunda, projelerin kurumlarınca tasdik edildiği, statik ve tesisat sorumluluğunun kurumlarına ait olduğu bildirildiği takdirde, 22’nci maddede sayılan belgeler aranmadan Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğüne yapı ruhsatı, yapıların tamamlandığını bildirmeleri halinde de yapı kullanma izni verilir ve bir nüshası ilgili idareye gönderilir. Ancak, kara hudut karakollarının inşasında, parselin kadastro veya imar yoluna

“Kamu Yapıları

Madde 26- Kamu kurum ve kuruluşlarınca, kullanım amacı değişikliği, ilave,değişiklik, güçlendirme ve esaslı tadilat yapılacak yapılar dahil, yapılacak,yaptırılacak veya yapılar için, uygulama imar planında veya kırsal yerleşme planında o amaca ayrılmış olmak, mülkiyeti belgelemek, parselasyon planı uygulama imar planına göre tescil edilmiş olmak, yapı projeleri plan ve mevzuata aykırı olmamak ve yapı denetim sorumluluğu ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının mimar ve mühendislerince uzmanlık alanlarına göre ayrı ayrı üstlenilmek şartıyla onaylı etüt ve uygulama projelerine göre yapı ruhsatı verilir. Yıkılacak yapılar için yıkım ruhsatı alınması zorunludur.

Köy yerleşik alanı sınırları içerisinde köyün ihtiyacına yönelik olarak, ilköğretim tesisi, ibadet yeri, sağlık tesisi, güvenlik tesisi gibi yapılar için plan şartı aranmaz. Yer seçimi, Valilikçe oluşturulan bir komisyonca belirlenir.

~~Yeterli teknik personeli bulunmayan kamu kurum ve kuruluşları, denetim hizmetlerine yardımcı olmak üzere, bu amaçla kurulan Bakanlıktan belge alan mimarlık, mühendislik ve müşavirlik kuruluşlarından veya 4708 sayılı Yapı Denetim Kanunu çerçevesinde Yapı Denetim Kuruluşlarından denetim hizmeti satın alabilirler.~~

Devletin güvenlik ve emniyetiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinin hareket, eğitim ve savunma amaçlı yapıları için, Bakanlıkça onaylı imar planlarına uygun olarak Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğüne onaylanan parselasyon planları doğrultusunda, projelerin kurumlarınca tasdik edildiği, statik ve tesisat sorumluluğunun kurumlarına ait olduğu bildirildiği takdirde, 22’nci maddede sayılan belgeler aranmadan Bayındırlık ve İskan İl Müdürlüğüne yapı ruhsatı, yapıların tamamlandığını bildirmeleri halinde de yapı kullanma izni verilir ve bir nüshası ilgili idareye gönderilir. Ancak, kara hudut karakollarının inşasında, parselin kadastro veya imar yoluna

<p>cephesi olması ve kamu eline geçmiş olması koşuluyla, proje ve fenni mesuliyet sorumluluğu Milli Savunma Bakanlığınca üstlenilmek şartıyla ve bu amaçla kullanıldığı sürece imar planı, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni şartı aranmaz.</p> <p>Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.”</p>	<p>cephesi olması ve kamu eline geçmiş olması koşuluyla, proje ve fenni mesuliyet sorumluluğu Milli Savunma Bakanlığınca üstlenilmek şartıyla ve bu amaçla kullanıldığı sürece imar planı, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni şartı aranmaz.</p> <p>Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.”</p> <p>GEREKÇE</p> <p>1-Kanun tasarısının bu maddesinin 3.paragrafı tamamen madde içinden çıkarılmalıdır. Maddenin 3.paragrafı “<b>anayasa mahkemesinin denetim devletin asli görevidir devredilemez</b>” yönünde verdiği karara aykırıdır. İlgili idareler kuruluş ve personel yapılarını devletin verdiği asli görevlerini yerine getirecek şekilde organize olmaları zorunludur.</p> <p>2- Maddenin 4.paragrafı içinde yer alan “<b>statik ve tesisat sorumluluğunun kurumlarına ait olduğu</b>” cümlesi paragraf içinden çıkarılmalıdır. Söz konusu cümle içinde geçen ve çıkarılması önerilen cümlecikten önce geçen “<b>proje</b>” kavramı mimari,statik (betonarme) ve tesisat proje ve eklerini kapsadığından yukarıda belirtilen cümleciğe ayrıca gerek yoktur.</p>
<p><b>MADDE 8-</b> 3194 sayılı Kanununun 30’uncu maddesinin 1’inci ve 2’nci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir; “Yapı Kullanma İzni Madde 30- Ruhsat alınarak inşa edilen yapının kullanılabilmesi için ilgili idareden, tam ve eksiksiz olarak düzenlenmiş yapı kullanma izin belgesi alınması mecburidir. İlgili idarece yapı kullanma izin belgesi verilebilmesi için, yapı sahibinin veya ilgililerden birinin başvurusu üzerine yapının, bu Kanuna, yürürlükteki uygulama imar planları veya kırsal yerleşme planlarına, Yönetmeliklere, ruhsat ve eklerine, standartlara, fen ve sağlık kurallarına uygun olarak tamamlandığının idarece ve fenni mesullerce rapora bağlanarak, tespiti zorunludur.</p>	

İlgili idareler yapı kullanma izin belgesi müracaatlarını en geç otuz gün içinde neticelendirmek mecburiyetindedir. Başvurunun sonuçlandırılmaması halinde gerekçeleri yazılı olarak bu süre içinde başvuru sahibine bildirilir. Aksi halde bu müddetin sonunda sorumluluk ilgili idarede olmak üzere yapının tamamının kullanılmasına izin verilmiş sayılır.”	
<b>MADDE 9-</b> 3194 Sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.  “Ek Madde –Diğer Kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz	
<b>MADDE 10-</b> 3194 Sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir. “Geçici Madde - Yürürlükteki planların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri geçerlidir.	
<b>MADDE 11-</b> Bu Kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.	
<b>MADDE 12-</b> Bu Kanun Hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür	

### YAPI DENETİMİ KANUNU TASARISI

YAPI DENETİMİ KANUNU TASARISI	YAPI DENETİMİ KANUNU TASARISI ÖNERİLERİ
<p><b>Kapsam</b> <b>Madde 2-(1)</b> Bu Kanun, belediye ve mücavir alanlar içinde ve dışında ruhsata tabi olmayan yapılar ile tek parselde toplam iki yüz metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar hariç, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak her türlü yapılar için verilecek teknik danışmanlık ve denetim hizmetlerini kapsar. Kamu kurum ve kuruluşları, 3/5/1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 26 ıncı maddesi kapsamında yapacakları veya yaptıracakları yapıların teknik danışmanlık ve denetim hizmetlerini bu kanun kapsamında satın alabilirler</p>	<p><b>Kapsam</b> <b>Madde 2-(1)</b> Bu Kanun, belediye ve mücavir alanlar içinde ve dışında ruhsata tabi olmayan yapılar ile tek parselde toplam iki yüz metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar hariç, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak her türlü yapılar için verilecek teknik danışmanlık <del>ve denetim</del> hizmetlerini kapsar. Kamu kurum ve kuruluşları, 3/5/1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 26 ıncı maddesi kapsamında yapacakları veya yaptıracakları yapıların teknik danışmanlık <del>ve denetim</del> hizmetlerini bu kanun kapsamında satın alabilirler</p>

	<p><b>GEREKÇE</b> Denetim hizmetleri devletin asli görevlerinden biri olup, devredilemeyeceğine yönelik Anayasa mahkemesinin kararı bulunmaktadır. Kanunun Anayasaya aykırılığı konusunda yapılacak başvuruların önlenmesi amacıyla denetim kelimesinin kapsam içinden çıkarılması gereklidir.</p>
<p><b>Tanımlar</b> <b>Madde 3-(1)</b> <b>f)</b> Laboratuvar kuruluşu: İnşaat ve yapı malzemeleri ile ilgili ham madde ve mamul madde üzerinde ilgili standartlarına veya teknik şartnamelerine göre ölçüm, muayene kalibrasyon yapabilen ve diğer özelliklerini tayin eden, Bakanlıktan izin almış kuruluşu</p> <p><b>g)</b> Proje Müellifi: Mimarlık, mühendislik tasarım hizmetlerini iştirak konusu olarak seçmiş, yapının etüt ve projelerini hazırlayan gerçek ve tüzel kişiyi,</p> <p><b>ı)</b> Teknik danışmanlık: Planlama, fizibilite, finansman, tasarım kontrolü, yaklaşık maliyet hesabı, sözleşme yönetimi, proje yönetimi, işletmeye alma ile işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında yapı sahibine verilen teknik destek hizmetlerini</p>	<p><b>Tanımlar</b> <b>Madde 3-(1)</b> <b>f)</b> Laboratuvar kuruluşu: İnşaat, zemin ve yapı malzemeleri ile ilgili ham madde ve mamul madde üzerinde ilgili standartlarına veya teknik şartnamelerine göre deney, ölçüm, muayene kalibrasyon yapabilen ve diğer özelliklerini tayin eden, Bakanlıktan izin almış kuruluşu</p> <p><b>GEREKÇE:</b> Bakanlığınız tarafından 4708 sayılı yasaya dayanılarak 50 yakın zemin laboratuvarına yetki belgesi verilmiştir. Bu nedenle maddeye zemin kelimesinin eklenmesi gereklidir. Ayrıca bu laboratuvarlarda deneyler yapılmaktadır. Deney kelimesinin de fıkra içinde eksik olduğu görülmektedir. Bunun da ilavesi gereklidir.</p> <p><b>g)</b> Proje Müellifi: Mimarlık, mühendislik <del>tasarım</del> hizmetlerini iştirak konusu olarak seçmiş, yapının etüt ve projelerini hazırlayan gerçek ve tüzel kişiyi</p> <p><b>GEREKÇE</b> Söz konusu fıkra içinde tasarım kelimesi mimarlık ve mühendislik hizmetlerine sınırlama getirdiğinden bu kelimenin madde içinde çıkarılması gerekir. Mühendislik ve Mimarlık Hizmetleri tanımı; yapılacak iş için daha geniş ve kapsayıcı nitelikte olup, tanımlama için yeterlidir.</p> <p><b>ı)</b> Teknik danışmanlık: Planlama, fizibilite, finansman, jeolojik-jeoteknik etüt ve proje kontrolü, kazı ve iksa güvenliği, tasarım kontrolü, yaklaşık maliyet hesabı, sözleşme yönetimi, proje yönetimi, işletmeye alma ile işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında yapı sahibine verilen teknik destek hizmetlerini</p>

	<p><b>GEREKÇE</b> Gerek kamu Karumlarının gerekse de özel sektör tarafından gerçekleştirilen jeolojik ve jeoteknik etüt ve projeler ile kazı ve iksa sistemine yönelik olarak herhangi bir denetim yapılmadığı için başta büyük kentler olmak üzere birçok ilde bundan kaynaklı olarak can ve mal güvenliğini sıkıntıya sokan olaylar yaşanmaktadır. Ankara-Keçiören’de meydana gelen istinat duvarı olayı ile İstanbul’da Kabataş-Piyalepaşa arasında yapılmakta olan tünelin üst yapılarda meydana getirdiği hasarlar buna en güzel örnektir. Bu nedenle fıkra jeolojik-jeoteknik etüt ve proje ile kazı ve iksa güvenliği kavramının yerleştirilmesi gereklidir.</p>
<p><b>İlkeler</b> <b>Madde 4-(1)</b> c) Deprem ve yangın gibi afetlere karşı güvenlik, tabii aydınlatma, iklimlendirme, ısı, ses ve su yalıtımı da dahil olmak üzere, enerjiyi ve kaynakları koruma, sağlıklı ve verimli kullanma ve ulaşılabilirlik,</p>	<p><b>İlkeler</b> <b>Madde 4-(1)</b> c) Deprem, heyelan, kaya ve çığ düşmesi, sel baskını ve yangın gibi afetlere karşı güvenlik, tabii aydınlatma, iklimlendirme, ısı, ses ve su yalıtımı da dahil olmak üzere, enerjiyi ve kaynakları koruma, sağlıklı ve verimli kullanma ve ulaşılabilirlik,</p> <p><b>GEREKÇE</b> Yapılacak yapıların sadece deprem ve yangın değil diğer doğal afetlerde dikkate alınarak planlanmalı ve yapılmalıdır. Bu nedenle maddeye heyelan, kaya ve çığ düşmesi ile sel baskını kelime ve kavramlarının da eklenmesi gereklidir.</p>
<p><b>İlgili idare</b> <b>MADDE 5-</b> (4) Yapı ruhsatlarının vizeler bölümüne yapı denetimi kuruluşunun denetçilerinin imzaları alındıktan sonra ilgili bölüm idarece onaylanır, bunun dışında, ilgili idarece hiçbir şekilde vize veya vize anlamına gelecek bir uygulamada bulunulamaz.</p>	<p><b>İlgili idare</b> <b>MADDE 5-</b> (4) Yapı ruhsatlarının vizeler bölümüne yapı denetimi kuruluşunun denetçilerinin imzaları alındıktan sonra ilgili bölüm idarece onaylanır; <del>bunun dışında, ilgili idarece hiçbir şekilde vize veya vize anlamına gelecek bir uygulamada bulunulamaz.</del></p> <p><b>GEREKÇE</b> Söz konusu maddede “bunun dışında ilgili idarelerce hiçbir şekilde vize veya vize anlamına gelecek bir uygulamada bulunulamaz.”Cümlesi</p>

<p>(7) İlgili idare tarafından, bu Kanun kapsamında denetimi gerçekleştirilerek yapılmış olan yapılar için, proje müellifine, yapı müteahhidine, şantiye şefine, yapı denetimi kuruluşu ile denetçi mimar ve denetçi mühendislerine ilişkin bilgileri ihtiva eden bir yapı sertifikası düzenlenir.</p>	<p>çıkartılmalıdır. Bu cümleyi yazmanın bir anlamı olmadığı gibi bu yüzden TMMOB ye bağlı odalarla sürekli kavga ve mahkemelik davalar yaşanmaktadır. Ayrıca bu cümle yüzünden mimar ve mühendisler Bakanlık ile odaları arasında kalmakta vize ettirmedikleri proje ve raporları için odalar tarafından haklarında soruşturmalar açılmakta ve çeşitli cezalar verilmektedir. Danıştay'ın bu konuda verdiği çeşitli kararlar vardır. TMMOB ve bağlı odalar Anayasanın 135.maddesine göre kurulmuş ve 6235 sayılı yasaya göre görevlerini ifa eden, kendileri ve meslektaşları ile ilgili olarak çeşitli düzenlemeler yaparak Resmi Gazete yayınlanan kamu tüzel kuruluşlarıdır.</p> <p>Hazırlanan yasanın tüm toplum kesiminde kabul görmesi ile ancak bir kanunun uygulanması sağlanabilir. Uygulamada olmayan ve 6235 sayılı yasanın 2.maddesine aykırı olan ve odalarla çekişmeye neden olan bu cümlecğin bu fıkradan çıkarılması gereklidir.</p> <p>(7) İlgili idare tarafından, bu Kanun kapsamında denetimi gerçekleştirilerek yapılmış olan yapılar için, proje müellifine müelliflerine, yapı müteahhidine, şantiye şefine, yapı denetimi kuruluşu ile denetçi mimar ve denetçi mühendislerine ilişkin bilgileri ihtiva eden bir yapı sertifikası düzenlenir.</p> <p><b>GEREKÇE</b></p> <p>Madde içinde tekil kullanılan müellif kavramının çoğul hali kullanılmalıdır. 3194 sayılı İmar Kanun ile buna dayanılarak çıkarılan Planlı Alanlara Yönetmeliğinin 57.maddesinde çoklu proje müellifliği kavramı kabul edilmiştir. Bu nedenle kelimenin çoğul hali kullanılmalıdır.</p>
<p><b>Yapı denetimi kuruluşları</b> <b>MADDE 6-</b> (2) Yapı denetimi kuruluşunun nama yazılı ödenmiş sermayelerinin tamamının mimar, inşaat, makine, elektrik mühendislerine ait olması zorunludur.</p>	<p><b>Yapı denetimi kuruluşları</b> <b>MADDE 6-</b> (2) Yapı denetimi kuruluşunun nama yazılı ödenmiş sermayelerinin tamamının mimar, inşaat, makine, elektrik mühendislerine ait olması zorunludur.</p>

<p>(4)Yapı denetim kuruluşları, yapım faaliyetlerini ve bu faaliyetlerde kullanılan malzemelerin standartlara uygunluğunu denetlemek; jeolojik veya jeoteknik raporlar ile uygulama projelerini kontrol etmek, mevcut yapıların mevzuata uygunluğunu tespit etmek de dahil olmak üzere, teknik danışmanlık ve denetim konusunda hizmet verir.</p>	<p><b>GEREKÇE</b> Söz konusu madde yeniden yazılmalıdır. Maddenin tamamı mevcut taslağın 3.maddesinin k fıkrasına aykırı olduğu gibi, Anayasa teşebbüs hürriyetine ve Türk Ticaret Kanununa uygunluğu yönünden yeniden değerlendirilmelidir. Ayrıca 3194 sayılı kanunun ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerde çoklu proje müellifliği sistemi getirilmiştir. Neden mimarlık ve bazı mühendislik dalları bu kuruluşların ortağı olabilirken, bu konuda hizmet üreten diğer mühendislikler neden kurucu ortak olamamakta ve taşeron konumuna sürüklenmektedirler. Bu maddenin ya kaldırılması veya tüm proje müelliflerini kapsayacak şekilde genişletilmelidir.</p> <p>(4)Yapı denetim kuruluşları, yapım faaliyetlerini ve bu faaliyetlerde kullanılan malzemelerin standartlara uygunluğunu denetlemek; jeolojik veya jeoteknik etüt ve proje raporları ile uygulama projelerini kontrol etmek, mevcut yapıların mevzuata uygunluğunu tespit etmek de dahil olmak üzere, teknik danışmanlık ve denetim konusunda hizmet verir.</p> <p><b>GEREKÇE</b> AB giriş çerçevesinde ülkemizde uzun yıllardan beri uyum sürecine yönelik mevzuat düzenlemeleri yapılmaktadır. Bu kapsamda TSE tarafından 1990 yılından beri AB yapı kodları Türkçeye çevrilerek kamu kurum ve kuruluşlarında görüşleri alındıktan sonra bu kodlar TSE ENV kodları altında Türk standardı haline dönüştürülmüş bulunmaktadır. AB'ye Uyum çerçevesinde 1997 yılında çevirisi yapılarak 2002 yılına kadar süren çalışmalar ve görüşler doğrultusunda düzenlenerek Türk Standardı haline getirilen “<b>TSE ENV -7: Jeoteknik Tasarım ve Genel Kural Standardı</b>” geçen kavramlarla anlam birliğinin sağlanması gerektiği düşünülmektedir. AB ile kavram ve dil birliğinin sağlanması amacıyla Bundan böyle metin içinde kullanılan bu kavramın “<b>Jeolojik-jeoteknik etüt ve proje raporu</b>” kavramı kullanılması yerinde olacaktır.</p>
---	---



<p><b>(6) Yapı denetim Kuruluşları</b> <b>a)</b>Proje müelliflerince hazırlanan, yapının inşa edileceği arsa veya arazinin zemin ve temel etüt raporları, uygulama projeleri ile keşif ve metrajlarının ilgili mevzuata göre incelemek; ilgili idareler dışında başka bir kurum veya kuruluşun vize ve onayına tabi tutulmadan ilgili idareye uygunluk görüşünü bildirmek</p>	<p><b>6) Yapı denetim Kuruluşları</b> <b>a)</b>Proje müelliflerince hazırlanan, yapının inşa edileceği arsa veya arazinin <del>zemin ve temel</del> jeolojik-jeoteknik etüt ve proje raporları, uygulama projeleri ile keşif ve metrajlarının ilgili mevzuata göre incelemek; <del>ilgili idareler dışında başka bir kurum veya kuruluşun vize ve onayına tabi tutulmadan</del> ilgili idareye uygunluk görüşünü bildirmek</p> <p>GEREKÇE Taslağın 6.maddesinin 4.fıkrasında belirtildiği üzere AB ve TSE standartları ile anlam birliğinin sağlanması için, "<b>zemin ve temel etüdü</b>" kavramı kaldırılmalı ve bunun yerine "<b>jeolojik-jeoteknik etüt ve proje</b>" kavramı kullanılmalıdır.</p> <p>Ayrıca "<b>ilgili idareler dışında başka bir kurum veya kuruluşun vize ve onayına tabi tutulmadan</b>" cümlecği 5.maddenin dördüncü fıkrasında belirtilen gerekçelerden dolayı fıkra içinden çıkarılmalıdır.</p>
<p><b>Denetçi mimar ve mühendisler</b> <b>MAADE 8 (1)</b> <b>ç)</b> Denetçi sınavında başarılı olmak</p>	<p><b>Denetçi mimar ve mühendisler</b> <b>MAADE 8 (1)</b> <b>ç)</b> Denetçi sınavında başarılı olmak</p> <p>GEREKÇE Bu fıkra madde içinden çıkarılmalıdır. 1-Bu sınavı hangi kurum veya kuruluş yapacaktır. Eğer bakanlık yapacak ise; Bu konuda bakanlığın herhangi bir yetkisi olmadığı gibi uzmanlık alanına ilişkin düzenlemelerin Yüksek Öğretim Kanununa aykırı olduğu bilinmelidir. Bu konuda odaların yaptıkları düzenlemelere karşı Danıştay'ın sayısız dava kararları mevcuttur. 2-Bakanlık dışında TMMOB ve bağlı odaları bu belgeleri verecek iseler (ki tüm geliş dünyada mühendislik alanına ilişkin uzmanlık alanlarının tespiti ve belgelendirmeler TMMOB benzeri odalar tarafından yapılmaktadır.)O zamanda 6235 sayılı kanuna bir madde ilave edilerek uzmanlık alanlarının belirlenmesi ve uzmanlık belgelerinin verilmesi TMMOB ve</p>

	<p>bağlı odalara verilerek YÖK ve 6235 TMMOB kanunu arasında yaşanan yetkilendirme sorunu çözülmelidir. Aksi halde bu fıkra ile hukuk karmaşasına ilave bir karmaşa yaratmanın ötesine gidilmeyecektir.</p>
<p><b>Yapı sahibi</b> <b>MADDE 10-</b> <b>(4)</b> Yapı sahibi projede, mahal listesinde, metrajda ve keşiflerde bulunmayan herhangi bir imalatı, ruhsat bağlanmadığı müddetçe yap müteahhidinden ve yapı denetimi kuruluşundan isteyemez ve bu gibi istekler yerine getirilemez./*</p>	<p><b>Yapı sahibi</b> <b>MADDE 10-</b> <del><b>(4)</b> Yapı sahibi projede, mahal listesinde, metrajda ve keşiflerde bulunmayan herhangi bir imalatı, ruhsat bağlanmadığı müddetçe yap müteahhidinden ve yapı denetimi kuruluşundan isteyemez ve bu gibi istekler yerine getirilemez.</del></p> <p><b>GEREKÇE</b> Kanunların temel amacı vatandaşa hizmet etmek olmalıdır. Bu maddede yapı sahibin eli kolu müteahhit ve yapı denetim kuruluşuna karşı bağlanmaktadır. Mal sahibi haklı olduğu basit proje değişikliğini bile yapamaz hale getirmektedir. Son derece yaygın olarak ülkemizde tezahür eden proje eksikliği veya imalat değişiklikleri bu madde ile yapılamaz hale getirilmektedir. Bu nedenle yapı sahibine hayatı zindan edecek bu fıkranın kanun içinde çıkarılması gerekir.</p>
<p><b>Proje müellifi</b> <b>MADDE 11-(1)</b>Proje müellifi, yapı ruhsatına esas olan uygulama projelerini, zemin etüdü raporları da dahil olmak üzere her türlü etüde dayalı çalışmaları bu Kanun'un 4.maddesindeki ilkelere ve mevzuatına uygun olmak yapmak ve incelemek üzere sicil durum belgesi ile birlikte yapı denetimi kuruluşuna vermek ile görevlidir.</p>	<p><b>Proje müellifi</b> <b>MADDE 11-(1)</b>Proje müellifi, yapı ruhsatına esas olan uygulama projelerini, <del>zemin etüdü</del> jeolojik-jeoteknik etüt ve proje raporları da dahil olmak üzere her türlü etüde dayalı çalışmaları bu Kanun'un 4.maddesindeki ilkelere ve mevzuatına uygun olmak yapmak ve incelemek üzere sicil durum belgesi ile birlikte yapı denetimi kuruluşuna vermek ile görevlidir.</p> <p><b>GEREKÇE</b> Taslağın 6.maddesinin 4.fıkrasında belirtildiği üzere AB ve TSE standartları ile anlam birliğinin sağlanması için,"<b>zemin ve temel etüdü</b>" kavramı kaldırılmalı ve bunun yerine "<b>jeolojik-jeoteknik etüt ve proje</b>" kavramı kullanılmalıdır.</p>

<p><b>Yapı Denetimi Komisyonu</b> <b>MADDE 13(1)</b> <b>(2) Merkez Yapı denetimi</b></p>	<p><b>Yapı Denetimi Komisyonu</b> <b>MADDE 13(1)</b> <b>(2) Merkez Yapı denetimi</b></p> <p><b>GEREKÇE</b> Merkez Yapı Denetim Komisyonun yapısı mutlaka genişletilmeli ve yapı denetimi gibi tüm toplumu ilgilendiren bir kamusal hizmet alanının kabul görülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle Başta TMMOB gibi meslek kuruluşları olmak üzere için TOBB, Belediyeler birliği gibi kamu tüzel kişilikleri ile illerde İl özel idaresi genel sekreterliğinden katılımcıların katıldığı bir kurul haline dönüştürülmelidir. Ayrıca komisyonun farklı meslek disiplinlerinden oluşmasına dikkat edilmeli ve bugünkü meslek taassubu yapısından kurtulmalıdır. Bu nedenle madde yeni bir anlayışla yeniden düzenlenmelidir.</p>
--	---

## PLANLI ALANLAR YÖNETMELİĞİ

T.C.

BAYINDIRLIK VE İSKAN BAKANLIĞI'NA

(Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü)

1999 yılında yaşanan Marmara depremlerinden sonra, ülkemizde yapı üretimi ve denetiminde yaşanan kaosu ortadan kaldırılması amacıyla Bakanlığınız tarafından çıkarılan çeşitli düzenlemeler ile jeolojik-jeoteknik etütlerin yapılması hem planlama hem de yapının tasarımı ve denetimi aşamasında zorunlu hale getirilmiştir.

Bakanlığınızca, 19 Ağustos 2008 tarih ve 26972 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "**3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**" ile yine yapı üretimi ve denetiminde ruhsat alımı esnasında jeoteknik etütlerin (zemin etüdü) yapılması zorunluluğu vurgulanmış, söz konusu yönetmeliğin 4'üncü maddesinin Yapı Ruhsatı İşleri" bölümünün b bendinde ise jeoteknik etütlerde mühendislik disiplinlerinin yapacağı çalışmalar belirtilmiştir.

Yönetmelik değişikliğinin 4'üncü maddesinin Yapı Ruhsatı İşleri" bölümünün b bendinin 1'inci fıkrasında jeoteknik etüdün (zemin etüt) "**Yeraltının dinamik esneklik direnişleri ve yerin dayanımı, taşıma gücü, yer altı suyu varlığı, yer altı yapısı, deprem bölgelemesi, yer kırıklıklarının hareketleri, oturma, sıvılaşma ve yer kaymalarının boyutları gibi zeminin fizikî özelliklerini belirleyen çalışmalar yönünden jeofizik mühendislerince,**" yapılacağı belirtilmektedir.

Bu düzenleme içinde yer alan ve jeoteknik (zemin ve temel etüdü) çalışmalarının özünü oluşturan "**taşıma gücü, yer altı suyu varlığının tespiti, yer altı yapısı, deprem bölgelemesi, yer kırıklarının hareketi, oturma, sıvılaşma ve yer kaymalarının boyutlarının belirlenmesi**" v.b. parametrelerin salt jeofizik yöntemlerle belirlenebilmesi mümkünmüş gibi, jeofizik mühendislerinin yetki ve sorumluluğunda kabul edilmesi ile bilimsel gereklerin dışına çıkılarak hukuka, bilimsel ve teknik esaslara aykırılıklar teşkil eden bir düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile can ve mal güvenliği açısından son derece titiz ele alınması gereken bir konuda çok önemli sorunlara ve olumsuzluklara yol açabilecek bir meslek disiplinleri ve uzmanlık alanları karmaşasına düşülmüştür. Oysa ulusal ve uluslararası standartlara göre zemin etütleri kapsamında yer alan bu parametreler ancak, zemin ve temel araştırma sondajları, yerinde deneyler, bozunmuş ve bozunmamış numuneler üzerinde yapılan laboratuvar çalışmaları ile belirlenir ki, bu çalışma alanları da tamamen jeoloji mühendisliği hizmet alanları içindedir. Bu parametrelerin elde edilmesinde zaman zaman jeofizik yöntemlere gerek duyulabilir, ancak salt jeofizik yöntemlerle bu çalışmaların yapılmasının mümkün olmadığı Bakanlığınızca yayımlanan "Zemin ve Temel Etüdü Raporunun Hazırlanmasına İlişkin Esaslar" ile "Bina ve Bina Türü Yapılar İçin Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı" ve "Yapılar İçin Temel Sondajları Teknik Şartnamesi"nde ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

Örneğin; bir bölgede veya arsada yer altı suyunun mevcudiyeti ve bunun mühendislik yapısı üzerindeki etkilerinin nasıl araştırılacağı konusu, Bakanlığınızca söz konusu yönetmelik de uyulması zorunlu olarak gösterilen düzenlemelerden olan "Bina ve Bina Türü İçin Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı"nda; "**İnceleme alanında yer altı suyunun gözlemlendiği en düşük ve en yüksek seviyeler, ölçüm noktaları esas alınarak en az 7 günlük değerler tablo halinde verilmelidir. Yeraltı suyu seviyesi, PVC boru ile teçhiz edilmiş olan sondaj kuyularından, sondaj sıvısı kul-**

lanılması durumunda kuyunun boşaltılması ve ortamı temsil edebilecek seviyenin oluşabilmesi için uygun bir süre bekletilmesi sonrasında yapılacak ölçümlerle belirlenmelidir. Çalışma alanında yer altı suyuna rastlanması ve su tablasının temel seviyesine yakın olması durumunda, yer altı suyunun betona ve diğer imalatlara yapabileceği olumsuz etkilerin belirlenmesi için laboratuvar deneyleri (sülfat içeriği, pH v.b) yapılmalı ve sonuçları verilmelidir. Ayrıca inceleme sahasındaki drenaj özellikleri ile don derinliği konusunda açıklama getirilmelidir.” şeklinde düzenlemiştir.

Yine Bakanlığınızın zemin sondajlarının yapımı esnasında zorunlu olarak uyulmasının şart koşulduğu, “Yapılar İçin Temel Sondajları Teknik Şartnamesi”nde; yer altı suyunun tayini başlığı altında, “Her sondaj deliğinde yer altı suyu seviyesi tespit edilecektir. Bunun için sondaj deliğinden son numune alınır alınmaz koruma borusu indirilerek içindeki su boşaltılarak içerisi kurutulacak ve 60cm. yukarı çekilerek 30 dakika bekletildikten sonra suyun yükseldiği seviye ölçülecektir.....Ayrıca sondaj deliğinden alınan su numunesi üzerinde deneyler yaptırılarak yer altı suyunun portlant çimentoza zararlı olup olmadığı tespit edilecek ve deney sonuçları rapora eklenecektir” koşulu getirilmiştir..

Bakanlığın her iki düzenlenmesinde de görüleceği üzere; yer altı suyunun jeofizik aletsel verilere dayalı indirekt olarak değil, doğrudan zemin sondajları sonucu tespit edilmesi ve sondaj suyundan alınan örneklerle yer altı suyunun mühendislik yapısına zararlı olup olmadığının araştırılması istenmiştir. Bu husus yönetmeliğin 4’üncü maddesinin b bendinin 1’inci fıkrasında belirtilen diğer parametreler için de geçerlidir.

Söz konusu yönetmeliğin 4’üncü maddesinin “Yapı Ruhsatı İşleri” bölümünün b bendinin son paragrafında zemin etütlerinin, Bakanlıkça belirlenen “Zemin ve Temel Etüdü Raporunun Hazırlanmasına İlişkin Esaslar”a ve “Bina ve Bina Türü Yapılar İçin Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı”na uygun olarak hazırlanması hükmü yer almaktadır. “Bina ve Bina Türü Yapılar için Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı” incelendiğinde:

**“2.5.Arazi Deneyleri” başlığı altında “...açıklanan yöntemlerden en az biri olmak üzere (jeofizik yöntemler en az başka bir yöntemle birlikte kullanılabilir), inşa edilecek yapının özelliği doğrultusunda uygun görülen sayıda deney yapılmalı ve her bir yöntemden bulunan parametreler kontrol edilmelidir.”**

**“2.5.6. Jeofizik Çalışmalar” başlığı altında “Jeofizik yöntemlerin sondaj çalışmalarına yardımcı bir unsur oluşturacağı ilkesi esas alınarak sondaj sayısını azaltarak arada geçilen zemin tabakalarının belirlenmesi, özellikleri ve sınırlarının anlaşılması için kullanılabilir.”**

ifadeleri zemin etütlerinde meslek disiplinlerinin yetki ve sorumluluklarına açıklık getirmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, bu format kapsamında yapılacak etütlerde, statik proje parametreleri için gereken taşıma gücü, oturma, farklı oturma, temel derinliği, temel tipi, zeminlerin mühendislik tanımlamaları, permeabilite, zeminlerin sıkışması, kayma dayanım parametreleri ve zeminlerde gerilme dağılımı ve zemin emniyet gerilmesi gibi parametrelerin uluslararası kabullere göre klasikleşmiş araştırma yöntemleriyle (sondaj, arazi ve laboratuvar çalışmaları) elde edilmesi esas alınmıştır. Jeofizik çalışmalar ise, bu parametrelerin elde edilmesi için yürütülen çalışmalarda, arazi deney yöntemlerinden biri olarak kabul edilmiş, bu çalışmaların zemin ve temel etüdü araştırmalarında ikincil

bir yöntem olarak kullanılması gerektiği vurgulanmıştır. Hatta Jeofizik Mühendisleri Odasının bu format lehine açtığı davayı da kaybettiği bilinenmesine rağmen, "taşınma gücü, yer altı suyu varlığının tespiti, yer altı yapısı, deprem bölgelemesi, yer kırıklarının hareketleri, oturma, sivilaşma ve yer kaymalarının boyutlarının belirlenmesi" konularında yetki ve sorumluluğun jeofizik mühendislerine verilmesi hususu da anlaşılmalıdır.

Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin "Yapı Ruhsatı İşleri" bölümünün b bendinin 2'nci fıkrasında "Sondajlar, arazi çalışmaları, zemin ve kaya mekaniği, laboratuvar deneylerini ihtiva eden zemin-yapı etkileşiminin analizinde kullanılacak temel-zemin, zemin profili ve zemini oluşturan birimlerin fizikî ve mekanik özelliklerini konu alan çalışmaların jeoloji mühendislerince" yapılacağı belirtilmektedir. Ancak; yapılan düzenlemede, sondaj, arazi ve laboratuvar deneylerinin bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucu zemin profili, zemin ve kaya birimlerinin fiziksel ve mekanik özelliklerinin belirlenmesi çalışmaları kapsamında b bendi 1'inci fıkrada belirtilen parametrelerin elde edilmesinin gerekliliği yeterince net olarak ifade edilmemiştir. Yukarıda aktardığımız Bakanlığınız mevzuatına rağmen, bu konunun, düzenlemede açık ifade edilmemesi, zemin etüt çalışmalarının asal bileşenini oluşturan jeoloji mühendisliği hizmetlerini, sadece sondaj ve laboratuvar deneylerini yapmakla sınırlandıran ve yönetmeliğin b bendi 1'inci fıkrasında bahsedilen parametrelerin jeoloji mühendislerince elde edilemeyeceği izlenimini veren bir algının oluşmasına neden olmuştur.

Düzenlenen yönetmelik ile zemin etüt raporlarının düzenlenmesini belirleyen formatlar arasındaki çelişkiler ve uyumsuzluklar nedeniyle yerel yönetimler bazında uygulamada telafisi mümkün olamayacak yanlışlıklar ve sorunlar yaşanmaktadır. Bazı belediyelerin Yönetmeliği yanlış/eksik yorumlaması nedeniyle, yıllardır bu çalışmaları yürüten jeoloji mühendisleri ve serbest jeoloji mühendisliği hizmeti veren şirket ve bürolar mağdur edilirken başta yer altı suyu olmak üzere Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin b bendinin 1'inci fıkrasında belirtilen parametrelerin jeoloji mühendislerince belirlenmesi de kabul edilmemektedir.

Bu kapsamda, Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin "Yapı Ruhsatı İşleri" bölümünün b bendinin 1'inci fıkrasında "Yeraltının dinamik esneklik dirençleri ve yerin dayanımı, taşınma gücü, yer altı suyu varlığı, yer altı yapısı, deprem bölgelemesi, yer kırıklarının hareketleri, oturma, sivilaşma ve yer kaymalarının boyutları gibi zeminin fizikî özelliklerini belirleyen çalışmaların" hangi yöntemlerle belirlenmesi gerektiği konusuna, Bakanlığınızın konuyla ilgili diğer düzenlemelerinin de dikkate alınarak açıklık getirilmesi ve çelişkilerin giderilmesi gerekmektedir.

Konu ile ilgili görüşlerinizin Odamıza bildirilmesi hususunda gereğini arz ederim.

Dündar ÇAĞLAN  
Oda Başkanı

DAĞITIM

Gereği için \_\_\_\_\_ :

Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü  
Afet İşleri Genel Müdürlüğü  
Yapı İşleri Genel Müdürlüğü  
Yüksek Fen Kurulu Başkanlığı

Sayın Faruk Nafiz ÖZAK  
Bayındırlık ve İskan Bakanı

Sayın Bakanım,

1999 yılında yaşanan Marmara depremlerinden sonra, ülkemizde yapı üretimi ve denetiminde yaşanan kaosu ortadan kaldırılması amacıyla Bakanlığınız tarafından çıkarılan çeşitli düzenlemeler ile jeoteknik etütlerin yapılması hem planlama hem de yapının tasarımı ve denetimi aşamasında zorunlu hale getirilmiştir.

Bakanlığınızca, 19 Ağustos 2008 gün ve 26972 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “**3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**” ile yine yapı üretimi ve denetiminde ruhsat alımı esnasında jeoteknik etütlerin (zemin etüdü) yapılmasının zorunluluğu vurgulanmış, söz konusu yönetmeliğin 4’üncü maddesinin “Yapı Ruhsatı İşleri” bölümünün b bendinde ise jeoteknik etütlerde mühendislik disiplinlerinin yapacağı çalışmalar tanımlanmıştır.

Ancak, Yönetmelik değişikliğinin 4’üncü maddesinin “Yapı Ruhsatı İşleri” bölümünün b bendinin 1’inci fıkrasında belirtilen jeolojik çalışmaların özünü oluşturan parametrelerin sadece jeofizik yöntemlerle belirlenebilen parametreler olarak görülüp jeofizik mühendislerinin yetki ve sorumluluğunda kabul edilmesi ile bilimsel gereklerin dışına çıkılarak hukuka, bilimsel ve teknik esaslara aykırılıklar teşkil eden bir düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile can ve mal güvenliği açısından son derece titiz ele alınması gereken bir konuda çok önemli sorunlara ve olumsuzluklara yol açabilecek bir meslek disiplinleri ve uzmanlık alanları karmaşasına düşülmüş ve yerel yönetimlerde uygulama sorunları ortaya çıkmıştır.

Oysa, Bakanlığınızca yayımlanmış “**Zemin ve Temel Etüdü Raporunun Hazırlanmasına İlişkin Esaslar**” ile “**Bina ve Bina Türü Yapılar İçin Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı**” ve “**Yapılar İçin Temel Sondajları Teknik Şartnamesi**”sinde konu ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, yapılan değişiklik bu düzenlemeler ile de çelişir durumdadır.

Bakanlığınızın söz konusu düzenlemelerinde de görüleceği üzere; başta yer altı suyunun tespiti olmak üzere yönetmeliğin 4/b-1 bendindeki diğer parametrelerin jeofizik aletsel verilere dayalı indirekt olarak değil, bu parametrelerin uluslararası kabullere göre klasikleşmiş araştırma yöntemleriyle (sondaj, arazi ve laboratuvar çalışmaları) elde edilmesi esas alınmıştır.

Bu düzenlemelere ve ulusal-uluslararası standartlara göre zemin etütleri kapsamında yer alan bu parametreler ancak, zemin ve temel araştırma sondajları, yerinde deneyler, bozunmuş ve bozunmamış numuneler üzerinde yapılan laboratuvar çalışmaları ile belirlenir ki, bu çalışma alanları da tamamen jeoloji mühendisliği hizmet alanları içindedir.

Söz konusu yönetmelik değişikliği ile zemin etüt raporlarının düzenlenmesini belirleyen format ve şartnameler arasındaki çelişkiler ve uyumsuzluklar nedeniyle yerel yönetimler bazında uygulamada telafisi mümkün olmayacak yanlışlıklar ve sorunlar yaşanmakta ve jeoloji mühendisliği hak yetki ve sorumlulukları ortadan kaldırılmaktadır.

Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin "Yapı Ruhsatı İşleri" bölümünün b.bendinin 1'inci fıkrasında yer alan ve zemin etüt çalışmalarının özünü oluşturan "**taşınma gücü, yer altı suyu varlığı, yer altı yapısı, deprem bölgeleşmesi, yer kırıklıklarının hareketleri, oturma, sivilleşme ve yer kaymalarının boyutları gibi zeminin fizikî özelliklerini belirleyen çalışmaların**" hangi yöntemlerle belirlenmesi gerektiği konusunun, Bakanlığımızın konuyla ilgili diğer düzenlemeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi ve çelişkilerin giderilmesi Odamız ve yerel yönetimler açısından acil önem arz etmektedir.

Konu ile ilgili gerekli çalışmaların Bakanlığınızca başlatılarak durumun açıklığa kavuşturulması hususunu arz ederiz.

Saygılarımızla,

Dündar ÇAĞLAN  
Oda Başkanı

Sayın Mustafa DEMİR  
Bayındırlık ve İskan Bakanı

Sayın Bakanım,

1999 yılında yaşanan Marmara depremlerinden sonra, ülkemizde yapı üretimi ve denetiminde yaşanan kaosu ortadan kaldırılması amacıyla Bakanlığınız tarafından çıkarılan çeşitli düzenlemeler ile jeoteknik etütlerin yapılması hem planlama hem de yapının tasarımı ve denetimi aşamasında zorunlu hale getirilmiştir.

Bakanlığınızca, 19 Ağustos 2008 gün ve 26972 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "**3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**" ile yine yapı üretimi ve denetiminde ruhsat alımı esnasında jeoteknik etütlerin (zemin etüdü) yapılmasının zorunluluğu vurgulanmış, söz konusu yönetmeliğin 4'üncü maddesinin "Yapı Ruhsatı İşleri" bölümünün b bendinde ise jeoteknik etütlerde mühendislik disiplinlerinin yapacağı çalışmalar tanımlanmıştır.

Ancak, Yönetmelik değişikliğinin 4'üncü maddesinin "Yapı Ruhsatı İşleri" bölümünün b bendinin 1'inci fıkrasında belirtilen jeolojik çalışmaların özünü oluşturan parametrelerin sadece jeofizik yöntemlerle belirlenebilen parametreler olarak görülüp jeofizik mühendislerinin yetki ve sorumluluğunda kabul edilmesi ile bilimsel gereklerin dışına çıkılarak hukuka, bilimsel ve teknik esaslara aykırılıklar teşkil eden bir düzenleme yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile can ve mal güvenliği açısından son derece titiz ele alınması gereken bir konuda çok önemli sorunlara ve olumsuzluklara yol açabilecek bir meslek disiplinleri ve uzmanlık alanları karmaşasına düşülmüş ve yerel yönetimlerde uygulama sorunları ortaya çıkmıştır.



Oysa, Bakanlığımızca yayımlanmış “**Zemin ve Temel Etüdü Raporunun Hazırlanmasına İlişkin Esaslar**” ile “**Bina ve Bina Türü Yapılar İçin Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı**” ve “**Yapılar İçin Temel Sondajları Teknik Şartnamesi**”sinde konu ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, yapılan değişiklik bu düzenlemeler ile de çelişir durumdadır.

Bakanlığımızın söz konusu düzenlemelerinde de görüleceği üzere; başta yer altı suyunun tespiti olmak üzere yönetmeliğin 4/b-1 bendindeki diğer parametrelerin jeofizik aletsel verilere dayalı indirekt olarak değil, bu parametrelerin uluslararası kabullere göre klasikleşmiş araştırma yöntemleriyle (sondaj, arazi ve laboratuvar çalışmaları) elde edilmesi esas alınmıştır.

Bu düzenlemelere ve ulusal-uluslararası standartlara göre zemin etütleri kapsamında yer alan bu parametreler ancak, zemin ve temel araştırma sondajları, yerinde deneyler, bozunmuş ve bozunmamış numuneler üzerinde yapılan laboratuvar çalışmaları ile belirlenir ki, bu çalışma alanları da tamamen jeoloji mühendisliği hizmet alanları içindedir.

Söz konusu yönetmelik değişikliği ile zemin etüt raporlarının düzenlenmesini belirleyen format ve şartnameler arasındaki çelişkiler ve uyumsuzluklar nedeniyle yerel yönetimler bazında uygulamada telafisi mümkün olamayacak yanlışlıklar ve sorunlar yaşanmakta ve jeoloji mühendisliği hak yetki ve sorumlulukları ortadan kaldırılmaktadır.

Yönetmeliğin 4’üncü maddesinin “Yapı Ruhsatı İşleri” bölümünün b.bendinin 1’inci fıkrasında yer alan ve zemin etüt çalışmalarının özünü oluşturan “**tasıma gücü, yer altı suyu varlığı, yer altı yapısı, deprem bölgelenmesi, yer kırıklıklarının hareketleri, oturma, sıvılaşma ve yer kaymalarının boyutları gibi zeminin fizikî özelliklerini belirleyen çalışmaların**” hangi yöntemlerle belirlenmesi gerektiği konusunun, Bakanlığımızın konuyla ilgili diğer düzenlemeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi ve çelişkilerin giderilmesi Odamız ve yerel yönetimler açısından acil önem arz etmektedir.

#### **Önerimiz:**

**Yönetmeliğin 57maddesinin 3/b fıkrasının aşdaki şekilde yeniden düzenlenmesi gerekli ve zorunludur.**

**b) Statik Proje;** mimari projeye uygun olarak, inşaat mühendisleri tarafından hazırlanan, ölçekleri yapının büyüklüğüne ve özelliğine göre belirlenen, betonarme, yığma, çelik ve benzeri yapıların türlerine göre taşıyıcı sistemlerini gösteren, bodrum kat dahil tüm kat planları, çatı planları, bunların kesitleri, detayları ve hesaplarıdır. **Bu hesaplarla birlikte; imar planına esas jeolojik ve jeoteknik etüt raporu sonuçlarının yönlendiriciliğinde, yapının yapılacağı arsanın jeolojik, mühendislik jeolojisi, kaya ve zemin mekaniği ile jeolojik ve jeoteknik model verilerini bir bütün haline getiren, etüt, sondaj, arazi ve laboratuvar deney ve analizlerine dayalı olarak ” Bakanlıkça yayımlanan Bina ve Bina Türü Yapılar İçin Zemin ve Temel Etüdü Raporu Genel Formatı”na uygun olarak hazırlanmış jeolojik- jeoteknik etüt raporları istenir.**

**Söz konusu rapor kapsamında yapılacak;”sondajlar, arazi çalışmaları, zemin/kaya mekaniği, laboratuvar deneylerini kapsayan zemin-yapı etkileşiminin analizinde kullanılacak temel-**

**zemin, zemin profili ve zemini oluşturan birimlerin fiziksel ve mekanik özelliklerini konu alan çalışmaların jeoloji mühendislerince, zemin mekaniği, zemin dinamiği zemin emniyet gerilmesi hesaplarının ise inşaat ve jeoloji mühendislerince ortaklaşa yapılması gerekmektedir. Ayrıca jeoteknik çalışmalar kapsamında gerekmesi durumunda jeofiziksel aletsel verilerin bulunması durumunda ise raporun ilgili bölümü jeofizik mühendisleri tarafından hazırlanacaktır.**

Konu ile ilgili gerekli çalışmaların Bakanlığınızca başlatılarak durumun açıklığa kavuşturulması hususunu arz ederiz.

Saygılarımızla,

Dündar ÇAĞLAN  
Oda Başkanı

## **KAMU İHALE KANUNU**

### **TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANLIĞI'NA**

İlgi : 30.01.2009 tarih ve 247 sayılı yazınız.

5812 Sayılı “Kamu İhale Kanunu ile Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”la değişik 4734 Sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde hazırlanan “Yapım Yönetmeliği” taslak metin ile ilgili değişiklik önerilerimiz ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederiz.

Saygılarımızla,

Hakkı ATIL  
Oda II. Başkanı

EK :

Yönetmeliğe ilişkin değişiklik önerileri

## YAPIM YÖNETMELİĞİ TASLAK METİN

### DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

#### Mesleki ve Teknik Yeterliğe İlişkin Belgeler

**İsteklinin mesleki faaliyetini sürdürdüğünü ve teklif vermeye yetkili olduğunu gösteren belgeler**

**MADDE 37- (1) İhalelerde aday veya istekliden;**

a).Gerçek kişi olması halinde, ilk ilan/davet tarihinin veya ihale/son başvuru tarihinin içinde bulunduğu yılda alınmış, ilgisine göre Ticaret ve/veya Sanayi Odasına veya ilgili **Esnaf ve Sânatkar** Odasına kayıtlı olduğunu gösterir belgenin,

şeklindeki a) bendinde “Ticaret ve/veya Sanayi Odasına veya” dan sonra mevcut metinde bulunan “**ilgili Meslek Odasına veya**” ifadesinin eklenmesi

b) Tüzel kişi olması halinde, mevzuatı gereği tüzel kişiliğin siciline kayıtlı bulunduğu Ticaret ve/veya Sanayi Odasından, ilk ilan/davet tarihinin veya ihale/son başvuru tarihinin içinde bulunduğu yılda alınmış, tüzel kişiliğin sicile kayıtlı olduğuna dair belgenin,

şeklindeki b) bendinde“Ticaret ve/veya Sanayi Odasından” sonra “**ilgili Meslek Odasından**” ifadesinin eklenmesi

#### **İsteklinin organizasyon yapısı ve personel durumu ile kaliteye ilişkin belgeler**

MADDE 39- (1) İdarece yeterlik kriteri olarak anahtar teknik personele ilişkin belgelerin istenildiği hallerde, ilk ilan veya davet tarihinden geriye doğru en az bir yıl boyunca gerçek veya tüzel kişiliğin merkezinde kesintisiz şekilde ve işin niteliğine uygun olarak idarece öngörülen sayıda mühendis veya mimar çalıştırması ve bu durumun belgelendirilmesi şartı aranır.Bu şart aynı pozisyon için tek bir mühendis veya mimar ile tevsik edilebileceği gibi farklı mühendis veya mimarlarla da tevsik edilebilir. Yıl içinde toplam olarak 30 günü aşmayan kesintiler, kesinti olarak kabul edilmez.

(2) İdarece yeterlik kriteri olarak anahtar teknik personele ilişkin belgelerin istenildiği hallerde, öngörülebilecek mimar veya mühendis anahtar teknik personelin sayısı yaklaşık maliyeti;

a) Eşik değerin onda biri ile yarısı arasında olan işlerde en fazla 1;

b) Eşik değerin yarısı ile eşik değer arasında olan işlerde en fazla 2,

c) Eşik değere eşit veya bu tutarı aşan işlerde en fazla 3,

olarak istenebilir.

(3) Bu personelde aranacak ve mezuniyet tarihinden itibaren dikkate alınacak asgari mesleki deneyim süresi en fazla 5 yıl olarak öngörülebilir. Bu personelin deneyim süresi mezuniyete ilişkin belgeyle; aday veya isteklinin bünyesinde bulunduğu hususu ise, ilgili adına prim ödendiğini gösteren sosyal güvenlik kurumu onaylı belgeler ile tevsik edilir (*Standart Form KİK.....*).

(4) Bir mühendis veya mimar eş zamanlı olarak birden fazla gerçek veya tüzel kişide istihdam edilmiş olması durumunda, sadece toplam süre olarak söz konusu personelin daha fazla çalıştığı aday veya istekli bu kişiyi anahtar teknik personel olarak gösterebilir.

Yerine alternatif olarak yazılmış metnin olması uygundur.

#### **ALTERNATİF**

( ) *İsteklinin organizasyon yapısı ile ihale konusu işi yerine getirmek için idarece öngörülen sayıda ve nitelikte personel çalıştırılmasına ilişkin olarak aşağıda belirtilen belgeler istenebilir ve bunlar üzerinden asgari yeterlik kriterleri belirlenebilir:-*

( ) *Asgari yeterlik kriteri olarak anahtar teknik personel öngörülmesi halinde, ilgilinin en az beş yıl deneyimli mimar veya mühendis olması yeterlidir. Ancak, bu kişilerin ihale tarihinden önce işe alınmış ve ihale tarihi itibarıyla isteklinin bünyesinde bulunuyor olması şartlarının aranması zorunludur. Özel sektörde geçen deneyim süresi ilgili meslek odası kayıt süresini gösteren belgeyle, kamuda geçen deneyim süresi hizmet çizelgesi ve/veya meslek odası üye kayıt belgesiyle; isteklinin bünyesinde bulunuyor olduğu hususu ise, ilgili adına prim ödendiğini veya ilgilinin işe alındığını gösteren sosyal güvenlik kurumu onaylı belgeler ile tevsik edilir (*Standart Form KİK.....*). **Bir mühendis veya mimarın eş zamanlı olarak birden fazla gerçek veya tüzel kişinin bünyesinde istihdam edilmiş olması durumunda, sadece toplam süre olarak söz konusu personelin daha fazla çalıştığı aday veya istekli bu kişiyi anahtar teknik personel olarak gösterebilir.***

#### **MADEN YASASI**

Sayın Taner YILDIZ  
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

Sayın Bakanımız,

6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'na göre kurulmuş olan ve kamu kurumu niteliğine haiz bir meslek örgütü olan Odamızın yasayla belirtilmiş görevleri arasında mesleği ile ilgili yasal düzenlemeler hakkında görüş ve öneriler oluşturarak bu görüşlerin ilgili kurumlar ve yetkililerle paylaşması da yer almaktadır.

Bu kapsamda, 26/05/2004 Tarih ve 5177 Sayılı Kanunla Değişik 3213 Sayılı Maden Kanunu'nda değişiklik yapılmasının gündemde olduğu bu dönemde Kanunla ilgili TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası'nın değişiklik önerileri ekte sunulmaktadır.

Maden arama ruhsatlarının ve yer altı kaynaklarımızın atıl bırakılmadan, bilimsel ve teknik gerçeklere göre değerlendirilmesi, arama ve işletme faaliyetleri ve bu faaliyetlerle ilgili raporların dünya madencilik sektöründe kabul edilmiş uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi ile yatırımcının ve yatırımların doğru yönlendirilerek madenlerimizin ülke ekonomisine katkısının artırılması amacıyla üniversitelerimizle birlikte hazırladığımız ve kanundaki önemli bir eksikliği gidermeye yönelik önerilerimizin dikkate alınacağı inancıyla konuyu bilgilerinize arz eder, göstereceğiniz duyarlılık için teşekkürlerimizi sunarız.

Saygılarımızla.

Dündar ÇAĞLAN  
Oda Başkanı

**26/05/2004 TARİH VE 5177 SAYILI KANUNLA DEĞİŞİK  
3213 SAYILI MADEN KANUNU DEĞİŞİKLİKLERİYLE İLGİLİ OLARAK  
TMMOB JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI'NIN  
önerileri aşağıda sunulmuştur.**

**ÖNERİ-1**

**MADDE-17/ Üçüncü Fıkra Mevcut Durum :**

“Arama faaliyet raporları, yapılan çalışmaların niteliği dikkate alınarak jeoloji, maden, jeofizik mühendisi veya mühendislerince hazırlanır..”

**MADDE-17/ Üçüncü Fıkra Değişiklik Önerisi:**

“Arama faaliyet raporları, yapılan arama faaliyetinin niteliği dikkate alınarak *jeoloji mühendisi ile gerekmesi halinde* maden mühendisi, jeofizik mühendisi ile birlikte hazırlanır.”

**ÖNERİ-2**

**Madde-24 Birinci Fıkra Mevcut Durum** (Değişik madde: 26/05/2004 - 5177 S.K./12.mad)  
Arama ruhsat süresi sonuna kadar, tespit edilen madenin rezerv bilgilerini de içeren arama faaliyet raporu, en az bir maden mühendisi tarafından hazırlanan faaliyet sonrası işletme alanının çevre ile uyumlu hale getirilmesini de içeren, işletme projesi ve talep harcının ödendiğine dair belge ile müracaatta bulunulması halinde işletme ruhsatı hakkı doğar.

**Madde- 24 Birinci Fıkra Değişiklik Önerisi:**

Arama ruhsat süresi sonuna kadar, tespit edilen madenin rezerv bilgilerini de içeren arama faaliyet raporunu, en az bir maden mühendisi **ile jeoloji mühendisi** tarafından hazırlanan faaliyet sonrası işletme alanının çevre ile uyumlu hale getirilmesini de içeren, işletme projesi ve talep harcının ödendiğine dair belge ile müracaatta bulunulması halinde işletme ruhsatı hakkı doğar.

**ÖNERİ-3**

**Madde-31 Mevcut Durum:** (Değişik madde: 26/05/2004 - 5177 S.K./15.mad) Maden üretimi, bir maden mühendisi nezaretinde yapılır. Maden mühendisinin daimî olarak istihdam edileceği işletme büyüklüğü ile istihdam usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İşletmede istihdam edilen maden mühendisi 4857 sayılı İş Kanununun 82 nci maddesinde belirtilen iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların üstlendiği görev ve sorumluluğu da yerine getirir.

Maden mühendisi istihdamı veya nezareti gerçekleşmeden üretim yapılması halinde ruhsat teminatı irad kaydedilerek faaliyet durdurulur. Maden mühendisi istihdamı/nezareti sağlanması ve teminatın yenilenmesi ile faaliyete izin verilir.

**Madde-31 Değişiklik Önerisi:** Maden üretimi, bir maden **ve jeoloji** mühendisi nezaretinde yapılır. Maden **ve jeoloji** mühendisinin daimî olarak istihdam edileceği işletme büyüklüğü ile istihdam usul ve esasları Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

İşletmede istihdam edilen maden **ve jeoloji mühendisi** 4857 sayılı İş Kanununun 82 nci maddesinde belirtilen iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların üstlendiği görev ve sorumluluğu da yerine getirir.

Maden **ve jeoloji** mühendisi istihdamı veya nezareti gerçekleşmeden üretim yapılması halinde ruhsat teminatı irad kaydedilerek faaliyet durdurulur. Maden mühendisi istihdamı/nezareti sağlanması ve teminatın yenilenmesi ile faaliyete izin verilir.

## **DEĞİŞİKLİK ÖNERİLERİ GEREKCELERİ**

### **MADDE-17/ Üçüncü Fıkra Değişiklik Önerisi GEREKCESİ:**

Bir jeolojik oluşum olan maden yataklarının yerlerinin belirlenmesi, tanınması (teşhisi) ve işle-tilebilirliğini etkileyen çeşitli özelliklerinin en güvenilir ve en ekonomik yolla saptanması tümüyle jeolojik araştırma ve değerlendirmelerle çözümlenebilecek problemlerdir. Maden arama faaliyetleri, almış oldukları eğitim ve tüm dünyada kabul edilmiş bilimsel ve teknik gerçeklere göre jeoloji mü-hendisliğinin ilgi ve uzmanlık alanı içindedir. Maden Kanunu'nda da belirtilen; jeolojik prospeksi-yon, jeoloji haritaları ile kesit çalışmaları, numune alımı, sondaj yapılması, uzaktan algılama, uydu fotoğrafları çalışmaları ve rezerv hesaplamaları jeoloji mühendisleri tarafından yapılan maden arama çalışmalarıdır.

Maden aramacılığına ilişkin sonuçların rapor edilmesi sorumluluğu da bütün dünya ülkele-rinde sadece jeoloji mühendislerine aittir. Örneğin dünya madencilik sektörünce kabul gören;

- **JORC: Joint Ore Reserves Committee, Australasian Code for Reporting of Mineral Reso-urces and Ore Reserves; Australasian Institute of Mining and Metallurgy-(AusIMM), Australian Institute of Geoscientists-(AIG), Minerals Council of Australia-(MCA), 2004.,**

- **CRIRSCO: Combined Reserves International Reporting Standards Committee; Council of Mining and Metallurgical Institutions-(CMMI), 2006,**

- **NI 43-101: National Instrument 43-101, Standards of Disclosure for Mineral Projects; Canadian Institute of Mining, Metallurgy and Petroleum-(CIM), 2005.,** gibi Maden Arama ve Sonuçları, Maden Kaynakları ve Maden Rezervlerini Rapor Etme Standartlarına göre de jeoloji mü-hendisleri aramacılıkta sorumlu meslek disiplini olup, söz konusu raporlara imza atma yetkisine sahip meslek disiplindir.

Kanun maddesinde sayılan diğer meslek disiplinleri, dolaylı bir jeolojik bilgi toplama tekniği olarak arama projelerinde gerektilerçe kullanılan, her arama projesinde yer almayan destekleyici yön-temleri kullanan, ancak bu yolla elde edilen verilerin hiçbir zaman tek başına kullanılmadığı, jeolojik verilerle birlikte jeoloji mühendisince değerlendirildiğinde bir maden oluşumunun varlığı ya da yok-luğu konusunda yardımcı bilgi veren çalışmalarını yürüten meslek disiplinleridir.

Yasa maddesindeki mevcut düzenleme, değişik mühendislik disiplinlerinin arama faaliyeti sı-rasında her birbirinin diğerinin uzmanlık alanındaki işleri yapar gibi eşit yetki ile donatıldığı ve bu faaliyet döneminde yapılan çalışmaların niteliğine göre jeoloji mühendisinin gerekmeyeceği bir du-rum olabilirmiş gibi bir yanlış anlamaya yol açacak şekildedir. Nitekim yasanın bu hali, uygulamada jeoloji mühendisleri dışındaki meslek mensuplarınca arama faaliyet raporlarının düzenlenmesine yol açmıştır.

Sonuç olarak, madencilik gibi ülke ekonomisi ve gelecek kuşaklar için son derece önemli ve tekrar yerine konulması imkansız kaynakların aranıp, bulunarak değerlendirilmesinde; bilimsel ger-

çeklerin ve ülke menfaatinin gözetilmesinin gerektiği açıktır. Bu amacın sağlanmasının önemli bir aracı da madencilik alanında faaliyet gösteren meslek disiplinlerinin kendi uzmanlık konularında çalışmalarını yürütmelerinin sağlanmasıdır. Maden arama faaliyetlerinin yürütülmesinde ve bunlara ilişkin sonuçların rapor edilmesinde jeoloji mühendisleri yerine diğer mesleklerin de yetkili kılınmasına imkan sağlayan bu yasa maddesi değiştirilerek, Maden Yasası'nın 1985 yılında yürürlüğe giren eski halinde olduğu gibi yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Yasal düzenlemenin getirdiği bu eksiklik, çok yaygın olarak jeoloji mühendisi dışında rapor hazırlanmasına yol açmakta ve bu durum arama ruhsatlarının ve yer altı kaynaklarımızın atıl kalmasına neden olurken, yatırımcının da yanlış yönlendirilmesine sebebiyet vermektedir.

Kanununun 10 uncu maddesinde belirtilen "Teknik elemanlar sadece ihtisas sahibi oldukları konularda beyanda bulunabilirler" hükmüne de aykırı olan bu maddenin yeniden düzenlenmesi ile önemli bir eksiklik giderilmiş olacaktır.

#### **Madde- 24 Birinci Fıkra Değişiklik Önerisi GEREKCESİ:**

Maden işletmeciliğinin arama safhasındaki faaliyetlerden tamamen ayrılamayacağı ve işletme aşamasında da birçok jeolojik faktörün değerlendirilmesine devam edildiği bilimsel bir gerçektir. Madencilik sektöründe jeoloji mühendisliği hizmetleri, madenin bulunmasından önce başlayarak madenin bulunmasından sonraki işletilme sürecini de kapsayacak şekilde madenin terk edilmesi ve sonrasında da devam eden hizmetlerdir.

Maden işletmeciliği dinamik bir yapıya sahiptir. Madenin işletilmesi sırasında maden yatağıyla ilgili yeni jeolojik veriler bulunabilmekte, maden jeoloji haritalarına işlenen bu verilerin yorumlanmasıyla yeni arama yerleri tespit edilmekte, alınan sonuçlara göre işletme projeleri yeni veriler ışığında geliştirilebilmektedir. İşletme süresince maden jeoloji haritalarının hazırlanması milli bir servet olan madenlerin tahrip edilmeden en iyi şekilde işletilmesini sağlayacak verileri bünyesinde barındıran önemli bir dokümandır. Diğer taraftan; maden işletme projesinin ve faaliyet sonrasında da kapsamak üzere çevre ile uyumlu olabilmesi için işletmeye/üretim konu olan madenin; asit kaya drenajı, jeokimyası, ağır metaller ihtivası alterasyona yatkınlık, erime gibi her türlü jeolojik özelliğinin çok iyi bilinmesi gerekmektedir. Kayaç/Maden – çevre ilişkisini belirleyen, kayaç/madenin her türlü özelliklerini tespit eden ve bu özelliklerin çevresel etkilerini yorumlayabilen de tüm dünya da bilindiği gibi jeoloji mühendisliğidir. Faaliyet sonrası işletme alanının çevre ile uyumlu hale getirilmesi, hava, su ve toprağa etki edecek jeolojik faktörlerin belirlenerek, önlemeye yönelik çalışmaları yürütmeyi gerekli kılmaktadır.

Kanununun bu maddesinin diğer fıkralarında belirtilen konular Uygulama Yönetmeliği'nin 18inci madde ve ek formlarında ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 18 inci maddesinin ikinci paragrafında "*Arama faaliyet sonrası görünür, muhtemel ve mümkün rezerv sınırlarının ve büyüklüğünün tespit edilebilmesi için cevherin ortalama tenörü, kalitesi veya madenin cinsine göre cevher damar kalınlıkları, kömür için kalori değeri, mermer için üretim kapasitesi, su ve gazların konsantrasyonu, debisi ve bu faaliyetlerin rezerv bilgilerini içeren arama faaliyet raporu ile belgelenmesi zorunludur.*"



denilmektedir. Bu zorunluluğu yerine getirecek olan meslek disiplininin jeoloji mühendisleri olduğu ilgili kamu kurumları, üniversiteler ve diğer meslek disiplinleri tarafından bilinip kabul edilmesine rağmen bu maddede yetkili mühendislerden biri olarak jeoloji mühendisi yer almamaktadır.

Ayrıca bu maddede geçen işletme projesiyle ilgili olarak aynı yönetmelik maddesinde atıf yapılan “projenin teknik yönü” başlıklı bölümünde yer alan, “numune alma işlemi”, “rezervler ve rezervin tespit yöntemleri”, “jeoloji haritası hazırlanması” konuları tamamen jeoloji mühendisliği hizmetidir.

Diğer taraftan, ruhsatların terkin düzenleyen kanunun 32 maddesinde “sahanın son durumunu gösterir imalat haritası ve jeoloji mühendisi tarafından hazırlanmış maden jeoloji haritası ile Genel Müdürlüğe terk talebinde bulunabilir” hükmü bulunmaktadır. Kanunun bu maddesinde de işletme süresince önemli bir jeoloji mühendisliği hizmetinin verildiği kabul edilmiş durumdadır. Bilimsel gereklere uygun olarak bazı maddelerde işletme aşamasında da jeoloji mühendisliği uygulamalarına yer verilirken jeoloji mühendisliği meslek disiplininin adının bu maddede anılmaması önemli bir eksiklik ve çelişkidir.

Bu bilgi ve veriler ışığında, maden işletmeciliğinde, faaliyet süresince ve faaliyet sonrası alınacak çevresel önlemler ile terk edilen madene yeniden dönülmesi süreçlerinin tamamında bulunması gereken jeoloji mühendislerinin kanunun bu maddesinde de yer alması gerekmektedir.

### **Madde-31 Değişiklik Önerisi GEREKÇESİ:**

Maden arama ve işletme faaliyetleri ile ilgili olarak yukarıda 17 nci ve 24 üncü maddelere dair değişiklik öneri gereçlerinde belirtilen jeoloji mühendisliği hizmetlerinin gerekliliğinden hareket ederek, teknik nezaretçilik yapabilme yetkisinin jeoloji mühendislerine de verilmesi uygun olacaktır. Diğer taraftan, Madde 31’de atıfta bulunulan 4857 Sayılı İş Kanunu ile ilgili olarak 20.01.2003 tarihi itibarıyla yürürlüğe giren “İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’in “ Tanımlar Madde 3 ” bölümünde:

*“...Mühendis: Üniversitelerin kimya, makine, maden, jeoloji, metalurji, endüstri, elektrik, elektronik, inşaat, fizik, jeofizik, bilgisayar, tekstil, petrol, uçak, gemi, çevre, gıda mühendisliği ve mimarlık bölümleri ile ziraat fakültelerinin tarım makineleri bölümünden mezun olanları,*

*Teknik Eleman: Üniversitelerin; iş sağlığı ve güvenliği bölümleri, kimyagerlik, fizik, jeofizik ve jeoloji bölümleri ile Teknik Eğitim Fakültelerinden mezun olanları, ifade eder.”* tanımlamaları yapılmaktadır.

4857 sayılı İş Kanunu ve ilgili yönetmeliği dikkate alındığında; sadece maden mühendisine yetki, sorumluluk ve istihdam zorunluluğu şart koşulmadığı halde, Maden Kanunu’nun 3. Maddesi’nde ifade edilen tanımlar ile Madde 31’de yer alan hüküm doğrultusunda, jeoloji mühendisleri dikkate alınmadığından bu durumun düzeltilmesi yerinde olacaktır.

## 13-2- 22.DÖNEM ODA RAPORLARI VE GÖRÜŞLERİ

### ODAMIZ DÜNYA SU FORUMU/ SU POLİTİKALARI DEĞERLENDİRMESİ

Küreselleşme-yeni dünya düzeni adı altında emperyalizmin sınırsız ve pervasız bir talan özgürlüğü ile ülkelerin zenginliklerine el koyduğu, sağlıktan eğitime, sosyal güvenlik, enerji ve haberleşmeye kadar bütün alanların küresel sermayeye açılarak ticarileştirildiği bir süreci yaşamaya devam ediyoruz.

Her şeyin alınır satılır olduğu kapitalist sistemde, su bunun dışında bırakılmamalıydı, ve kapitalizm, doğaya ve insana ait ne varsa her şeyi bir meta olarak görme anlayışıyla, tüm canlıların en temel ihtiyacı, insan hakkı olan suya da el uzattı.

“Kapitalizmin altın yılları” olarak tanımlanan ikinci paylaşım savaşı sonrasında, başta su, elektrik olmak üzere alt yapı yatırımları ve pek çok üretim girdisi, sermayeye devletler tarafından temin edilirken, 1970’lerde yaşanan kapitalizmin krizi sonrasında kamu hizmeti olarak tanımlana gelmiş eğitim, sağlık, posta hizmetleri, ulaşım vb. hizmetler ihtiyaçları olan en yeni ve verimli alanlar olarak görülmüş bununla da yetinilmemiş, enerji üretimi, alt yapısı ve su da özel sektöre devredilebilir ve hepsi birer yatırım alanı olarak birikmiş sermayenin iştahını kabartan yatırım alanları olarak gündeme gelmiştir.

Kapitalizmin o dönem sürdürmek zorunda olduğu “sosyal devlet” görünümü ve halkların mücadele geleneği, suya el koymalarının önündeki en büyük engeli oluşturmuş, önce suya ilişkin mevcut yaklaşımı değiştirmeleri gerekmiştir.

1972 yılında yani tam krizli yıllarda, su konusunda ilk defa uluslararası ölçekte bir yönetim oluşturma amacıyla **IWRA (Uluslar arası Su Kaynakları Birliği)** kurulmuştur. ABD’de kurulan IWRA, devletler üzerinden değil, şirketler üzerinden işleyen bir yapıdır ve ilk aşamasında 1900 üye şirket bulunuyordu. IWRA kuruluşundan kısa bir süre sonra Birleşmiş Milletler (BM)’de danışman bir statü elde etmiştir.

İçine düştüğü birikim krizini küreselleşme ideolojisi ve buna koşut olarak biçimlenen neo-liberal politikalarla aşmaya çalışan uluslararası kapitalist sistem, metalaştırma ve piyasalaştırma ilişkisini hem yatay hem de dikey olarak genişletmeye çalışmakta, bir yandan daha önce giremediği coğrafyalara yayılırken diğer yandan piyasalaştıramadığı mal ve hizmetleri de kapsama çabasıdaydı. Bazı ülkelerde daha önce piyasalaşmamış olan su, elektrik, gaz gibi -doğal tekel özelliği taşıdıkları için kâr oranlarının yüksek olması beklenen- mal ve hizmetler sermaye için ele geçirilecek ilk hedefler arasına girmiş ve metalaştırılan her türlü ilişki, süreç, nesne hızla piyasanın konusu haline gelmiştir.

Suyun kamu varlığı özelliğine karşılık fiyatı piyasada belirlenen bir mal ve hizmete dönüştürülmesinin tarihi Uruguay Roundu (1986-1994)’yla başlar. Uruguay Roundu’nun GATS ve TRIPS anlaşmalarının ülkeler bazında uygulamaya sokulması da her bir ülke için suyun piyasalaşmasının tarihi olmuştur.